

”Välillä voi maistella”

Jatkotutkimus jyvaskyläläisten yhdeksäsluokkalaisten vapaa-ajasta ja päihteiden käytöstä viikonloppuisin

Tuukka Ruotsalainen ja Teemu Rämänen

Opinnäytetyö
Tammikuu 2008

Sosiaaliala

**JYVÄSKYLÄN
AMMATTIKORKEAKOULU**

Tekijä(t) RUOTSALAINEN, Tuukka ja RÄMÄNEN, Teemu	Julkaisun laji Opinnäytetyö	
	Sivumäärä 62 + 17	Julkaisun kieli suomi
	Luottamuksellisuus ☐ Salainen _____ saakka	
Työn nimi ”Välillä voi maistella” Jatkotutkimus jyvaskyläläisten yhdeksäsluokkalaisten vapaa-ajasta ja päihteiden käytöstä viikonloppuisin		
Koulutusohjelma Sosiaalian koulutusohjelma		
Työn ohjaaja(t) HINTIKKA, Timo ja TAPANINEN, Eero		
Toimeksiantaja(t) Jyväskylän Nuorten erityispalvelut		
Tiivistelmä Tutkimus on jatkoa Jani Nyysösen ja Janne Telénin vuonna 2002 tekemälle opinnäytetyölle Missä ne luuraa? Tutkimus jyvaskyläläisten kahdeksaluokkalaisten vapaa-ajasta ja päihteiden käytöstä viikonloppuisin. Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää jyvaskyläläisten yhdeksäsluokkalaisten vapaa-ajan viettoa ja päihteiden käyttöä perjantai- ja lauantai-iltaisoin. Lisäksi selvitetään kriisipäivystys Synkkiksen ja Lutakon kahvilan (tuleva Walkers Lutakko) tunnettavuutta yhdeksäsluokkalaisten nuorten keskuudessa. Tutkimus toteutettiin informoituna lomakekyselynä samoilla kolmella yläasteella kuin aikaisempikin tutkimus. Jokaisesta koulusta valittiin kaksi 9. luokkaa. Tutkimukseen osallistui 126 iältään 14–17 –vuotiasta nuorta, joista poikia oli 71 ja tyttöjä 55. Tutkimuksen tulokset taulukointiin Word – tekstinkäsittelyohjelmalla sekä Excel – taulukko-ohjelmalla. Tutkimustulokset noudattelivat Nyysösen ja Telénin (2002) tuloksia; yhdeksäsluokkalaisten viettävät vapaa-aikaansa perjantai- ja lauantai-iltaisoin kotona ja kavereiden luona. Yleisimmät vapaa-ajan viettotavat liittyivät tietokoneisiin ja hengailuun. Tulosten mukaan yli puolet vastanneista käyttää alkoholia; vähän juovien ja myös alkoholia runsaasti käyttävien määrä on tässä tutkimuksessa suurempi kuin aikaisemmin. Huumaavien aineiden käytön osalta erona edelliseen tutkimukseen on, että poikien osuus on 9.luokkalaisten kohdalla kerran kokeilleiden määrässä huomattavasti suurempi kuin 8.luokkalaisten, mutta kaiken kaikkiaan huumaavien aineiden käyttö oli vähäistä. Tutkimustulokset osoittivat myös, että Synkkiksen toimintaa ei juuri tunneta, mutta sitä pidetään tarpeellisena.		
Avainsanat (asiasanat) Nuoret, alkoholin ja päihteiden käyttö, alkoholikulttuuri, kriisipäivystys Synkkis		
Muut tiedot		

Author(s) RUOTSALAINEN, Tuukka ja RÄMÄNEN, Teemu	Type of Publication Bachelor's Thesis	
	Pages 62 + 17	Language finnish
	Confidential ☐ Until _____	
Title "Occasionally it is okay to taste some" A follow-up study of ninth-graders' free time and intoxicant use in Jyväskylä region		
Degree Programme Social Care		
Tutor(s) HINTIKKA, Timo and TAPANINEN, Eero		
Assigned by Special Services for Youngsters in Jyväskylä		
Abstract The study is a follow-up for Jani Nyysönen and Janne Telén's study named Where are they hiding? A study of eighth-graders free time and intoxicant use in Jyväskylä region, which was released in 2002. The purpose of the study is to find out how ninth-graders spend their free time and use intoxicants on Friday and Saturday evenings in Jyväskylä region. The purpose is also to solve how well youngsters are familiar with Crisis duty Synkkis and Café Lutakko (Walkers Lutakko). The study was carried out by informed questionnaire at the same three upper grade comprehensive schools as Nyysönen and Telén (2002). Two ninth-grade classes were picked out from every school. 126 youngsters of which 71 were boys and 55 girls and whose ages were between 14 to 17, participated in the study. The results of the study were tabulated using Word-word processing program and Excel- tabulation program. The results of the study followed Nyysönen and Telén's (2002) results; ninth-graders spend their free time on Friday and Saturday evenings at home and with friends. Most common ways to spend free time were connected with computers and hanging out. The results showed that over half of the answerers use alcohol; the amount of those who drink a little and also those who drink a lot is bigger than earlier. The amount of boys who have experimented drugs once was considerably bigger when compared to eighth-graders, but in all the use of illegal drugs was little. The results also showed that the operation of Synkkis was quite not known but it was considered essential.		
Keywords Youngsters, alcohol and intoxicant use, alcohol culture, Crisis duty Synkkis		
Miscellaneous		

SISÄLTÖ

1. JOHDANTO	3
2. SUOMALAINEN ALKOHOLIKULTTUURI	4
2.1 Alkoholitutkimus Suomessa	5
2.2 Juomatapojen muutokset 1950-luvulta nykypäivään	7
2.3 Nuorten päihdekulttuurin tarkastelua	9
3. NUORET JA PÄIHTEET	12
3.1 Alkoholi	12
3.2 Huumeet	13
4. SELITYKSIÄ NUORTEN PÄIHTEIDEN KÄYTÖLLE	16
4.1 Selityksiä nuorten alkoholin käytölle	16
4.1.1 Teorioita	18
4.1.2 Riskitekijät	20
4.1.3 Suojaavia tekijöitä	21
4.1.4 Päihteettömyys	22
4.2 Selityksiä nuorten huumaavien aineiden käytölle	24
5. NUORTEN KRIISIPÄIVYSTYS SYNKKIS	25
5.1 Etsivä työ	25
5.2 Historiaa	26
5.3 Toiminnan esittely	27
5.4 Toiminnan muutokset	28
6. TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	29
6.1 Tutkimuksen lähtökohdat	29
6.2 Tutkimuksen tavoite ja tutkimusongelmat	30
6.3 Tutkimuksen kohderyhmä	30
6.4 Tutkimusmenetelmä	31
6.5 Tutkimuksen validius ja reliaabelius	32
6.6 Kyselyn suorittaminen ja aineiston analyysi	33

7. TUTKIMUKSEN TULOKSET	34
7.1 Tutkimukseen osallistuneiden nuorten taustatiedot	35
7.2 Jyväskyläläisten yhdeksäsluokkalaisten vapaa-ajan vietto viikonloppuisin	35
7.3 Jyväskyläläisten nuorten päihteiden käyttö	39
7.3.1 Alkoholin käyttö	39
7.3.2 Huumaavien aineiden käyttö	43
7.4 Nuorten kriisipäivystys Synkkiksen tunnettavuus ja Lutakon kahvila	46
8. POHDINTA	51
8.1 Tutkimustulosten tarkastelua	51
8.2 Vuosien 2002 ja 2007 tutkimustulosten vertailua	55
8.3 Jatkotutkimushaasteet	56
LÄHTEET	58
LIITTEET	63
Liite 1. Kyselylomake	63
Liite 2. Lupahakemus	70
LIITETAULUKOT	71

1. JOHDANTO

Opinnäytetyö on jatkotutkimus Jani Nyysösen ja Janne Telénin vuonna 2002 tehdylle työlle Missä ne luuraa? Tutkimus kahdeksaluokkalaisten vapaaajasta ja päihteiden käytöstä viikonloppuisin. He mainitsivat jatkotutkimushaasteessa, että tutkimus olisi hyvä toteuttaa päihteiden osalta vuotta vanhempien, eli yhdeksäsluokkalaisten parissa.

Nyysösen ja Telén (2002) viittasivat työssään Helsingin Sanomien otsikkoon ”Nuorten ryypiskely siirtyi kaduilta koteihin” (HS, 11.8.2002). Tässä työssä selvitetään samaa, mutta viittaamalla Helsingin Sanomien otsikkoon ”Espoossa poliisi puuttuu kotibileisiin viikoittain” (HS 25.9.2007). Artikkelin mukaan kotibileitä järjestävät eniten 15-16-vuotiaat nuoret ja että lähes poikkeuksetta käyttöaineena toimii alkoholi.

Opinnäytetyö tehtiin yhteistyössä Jyväskylän nuorten erityispalvelukeskuksen ja erityisesti Kriisipäivystys Synkkiksen kanssa, jonka toiminnassa molemmat tutkijoista ovat olleet mukana. Synkkiksessä toimiessaan tutkijat olivat havainneet, että yllä mainituissa lehtiotsikoissa mainittu muutos on todellinen; päihteitä käyttäviä nuoria ei kaupunkikuvassa juuri näy. Työssä pyritään siis selvittämään jyväskyläläisten yhdeksäsluokkalaisten nuorten päihteiden käyttöä viikonloppuisin osana heidän vapaa-aikaansa. Tutkimukseen osallistui 126 yhdeksäsluokkalaista nuorta eri puolilta Jyväskylää ja kysely toteutettiin samoissa kouluissa kuin aikaisemmassa tutkimuksessa.

Tuloksiin vaikuttavana piirteenä opinnäytetyössä otetaan huomioon ajan kulumisen tutkimusten välillä ja siinä tapahtuneet muutokset. Tutkimuksessa selvitetään muun muassa vuoden 2004 keväällä tapahtuneen alkoholiveron alennuksen vaikutuksia nuorten alkoholinkäyttöön.

2. SUOMALAINEN ALKOHOLIKULTTUURI

Kestilä ja Salasuo (Tigerstedt, C. (toim.). Nuoret ja alkoholi. 2007, 126) viittaavat artikkelissaan Nuorten aikuisten alkoholinkäyttö – sosiaalisen eriarvoisuuden ilmentymä? Mustoseen ja Simpuraan (2005), joiden mukaan alkoholi on edelleen selvästi eniten terveys- ja muita haittoja aiheuttava päihde Suomessa. Alkoholinkäyttö maassamme on ollut tasaisessa nousussa 1960-luvulta lähtien. Käyttö on kuitenkin jakaantunut epätasaisesti siten, että pieni osa maamme väestöstä käyttää suurimman osan alkoholista. Tätä mieltä on myös Päihdelinkki, joka kertoo sivuillaan, että pieni osa ei juo ollenkaan, suuri osa juo vähän, suurin osa kohtuudella ja pieni osa erittäin paljon. Suomalaiselle alkoholikulttuurille onkin tyypillistä suuri kertakulutus ja humalahakuisuus, mistä johtuen myös krapulan esiintyminen on hyvin yleistä. Tällainen alkoholinkäyttö on tyypillistä varsinkin nuorten aikuisten keskuudessa. Suomalaisten juominen on Euroopan mittakaavassa keskitasoa, mutta nimenomaan humalahakuisuus on tekijä, joka erottaa meidät monista muista maista. (Tigerstedt 2007, 127).

Suomen aikuisväestöä tarkasteltaessa eri sosiaaliryhmät kuluttavat tutkimusten mukaan alkoholia melko lailla yhtä paljon, mutta humalakulutus on yleisempää alemmissa sosiaaliryhmissä. Humalahakuisuus on tyypillinen juomisen piirre myös suomalaisten nuorten keskuudessa, kuten yllä on mainittu. Kestilän ja Salasuon artikkelissa viitataan Kortteiseen ja Elovainioon (2003), joiden mukaan yhtenäisen kansallisen juomatavan sijasta olisi ehkä perusteita puhua juomatavan eriytyvän paitsi sukupuolen, myös sosiaaliryhmän tai koulutuksen mukaan. Tämä johtuu siitä, että nuoret miehet käyttävät enemmän ja useammin alkoholia kuin naiset ja lisäksi viiden vuoden välein 25–64-vuotiaille kohdistetun Finriski-tutkimuksen (Vartiainen ym. 2003) mukaan akateemisen korkea-asteen suorittaneet tai sitä suorittamassa olevat käyttivät todennäköisemmin alkoholia kahdesti tai useammin viikossa kuin muihin koulutusryhmiin kuuluvat. Myös asuinpaikka näyttäisi vaikuttavan käyttöön; kaupungeissa asuvat käyttivät alkoholia muita useammin. (Tigerstedt 2007, 127–128).

Winter (2004) viittaa artikkelissaan Nuorten raittius ja siihen vaikuttavat tekijät Skogin (1985) kollektiiviseen alkoholikulttuuriteoriaan, jonka mukaisesti yhteiskunnan eri ryhmät ovat toisistaan riippuvaisia alkoholikäyttämisen suhteen. Tämän teorian mukaan yhteiskunnassa ei ole ryhmiä, joihin muiden ryhmien lisääntyvä alkoholinkäyttö ei vaikuttaisi. Tämä koskee myös raittiita henkilöitä. Mitä enemmän alkoholia juodaan, vastaavasti sitä vähemmän on raittiita. Alkoholinkäytön lisääntyminen on näin merkinnyt, ettei alkoholivapaita alueita ole enää yhtä paljon kuin ennen. Tämä tuo paineita myös nuorten alkoholinkäyttöön ja raittiudesta luopumiseen. (Winter, T. 2004, 11).

Winter viittaa myös Rutteriin ja Smithiin (1995) sekä Leifmaniin (2000), joiden mukaan alkoholinkäytön lisääntymisen voidaan katsoa johtuneen kahdesta toisiinsa liittyvästä laajasta yhteiskunnallisesta prosessista, yhtäältä kaupungistumisesta, toisaalta maallistumisesta. Näiden suurten muutosten vuoksi perheen, lähiyhteisöjen ja instituutioiden, kuten kirkon sosiaalinen kontrolli nuorten alkoholinkäyttöön on vähentynyt. (Winter 2004, 9).

Alkoholinkäytön haittavaikutuksiin puuttuu Asta Tenhunen Keski-suomalaiseen 14.1.2008 kirjoittamassaan artikkelissa Viina tappaa aina vaan lisää ja lisää. Tenhusen mukaan alkoholikuolemat ovat lisääntyneet kolmen viime vuoden aikana 22 %. Lisäystä on tullut myös humalaisten tapaturma- ja väkivalta-kuolemiin; nykyään tapaturmissa kuolleista lähes 40 % onkin humalassa ja humalaisten määrä ensiapuun tulevista tapaturmapotilaista on lisääntynyt. Artikkelissa tapaturmiin erikoistunut tutkija Antti Impinen kertoo, että ”alkoholin hinta-ale on heittänyt tapaturmat ja kuolleisuusluvut uudelle pykälälle”. Tämä on siis hyvä esimerkki vuoden 2004 alkoholiveronalennuksen vaikutuksista.

2.1 Alkoholitutkimus Suomessa

Nuorten alkoholinkäyttöä tutkitaan paljon Suomessa. Tutkimustoiminnan rungon muodostavat toistuvat kyselyt, joiden tuloksia välitetään sekä erilaisille tieteellisille foorumeille että tiedotusvälineille. Tunnetuimmat käytettävät kyselytutkimukset ovat Nuorten terveystapatutkimus NTTTT, Eurooppalainen koulu-laistutkimus ESPAD (European School Survey Project on Alcohol and Drugs)

ja Kouluterveyskysely. Nuorten juomista koskeva tutkimuskapasiteetti on kasvanut ajan myötä menetelmien kehityttyä. Ensimmäinen tutkimus, NTTTT käynnistettiin 1977 ja sen asema vakiintui 1980-luvulla. 1990-luvulla alkoi eurooppalaisia vertailuja mahdollistava ESPAD ja Kouluterveyskysely, joka suuntautui kunta- ja koulukohtaisiin kartoituksiin. Myös WHO:n koululaistutkimuksissa on käsitelty alkoholinkäyttöä, mutta kuitenkin vasta 1990-luvulta lähtien. Ennen näitä toistuvia tutkimuksia nuorten alkoholinkäyttöä on tutkittu satunnaisesti. (Tigerstedt 2007, 9).

Maamme nuorison alkoholinkäyttöä on tutkittu 1950-luvulta lähtien, mutta nuorten juomatapojen muotoutumisen omaksi tutkimusalakseen katsotaan usein sijoittuvan Kettil Bruunin (1961) pääkaupunkilaispoikien juomatapoja tarkastelemaan tutkimukseen. Uutta tuossa tutkimuksessa oli, että se keskittyi pelkästään nuorten alkoholinkäyttöön ja oli aikaisempaa systemaattisempi. Nuorten juomatapoja alettiin tutkia, koska yhtenä lähtökohtana oli laajalle levinnyt käsitys siitä, että alkoholinkäyttö oli heidän keskuudessaan melko yleistä. Tätäkin merkittävämpi tekijä oli kuitenkin se, että nuorten juomisen katsottiin olevan vakava yhteiskunnallinen ongelma. (mts. 12–13).

Hieman myöhemmin, 1970-luvulla tutkijoiden kiinnostus nuorten alkoholinkäyttöä kohtaan lisääntyi selvästi. Alkoholinkäyttö kasvoi maamme väestön keskuudessa ja eduskunnan talousvaliokunta kommentoi maaliskuussa 1973 maan alkoholioloja sekä totesi, että varsinkin alle 18-vuotiaiden nuorten juopumuspidätykset olivat nousseet aikuisväestön pidätyslukuja huomattavasti nopeammin. Näin alkoholinkäytöstä muodostui kansallinen sosiaalinen ongelma ja sen myötä tutkimusmenetelmiä kehitettiin. (mts. 14–15).

Vuonna 1977 perustettu Nuorten terveystapatutkimus (NTTT) selkeytti nuorten alkoholinkäytön tutkimusta merkittävästi. Tutkimuksia kauan vaivanneet epäsystemaattisuus, yhteismitattomuus ja päällekkäisyys vähenivät merkittävästi. Tutkimuksissa korostui erityisesti jatkuvan seurannan merkitys, koska tiedot nuorten muuttuvista juomatavoista olivat puutteellisia. Näkökulma alkoholitutkimuksissa oli kansanterveystieteellinen ja tällaisen ajattelun myötä nuorten juominen jäsennettiin ilmiöksi, joka kattoi kaikki nuoret ja pyrki koskettamaan jokaista, joka oli huolissaan nuorista. NTTTT:n erityisenä tehtävä olikin

nuorten käyttäytymisen hahmottaminen kaikkia nuoria koskevaksi terveystuotteeksi. (mts. 15–16).

Taloudellinen lama joka ajoittui 1990-luvulle, vaikutti nuorten terveydestä kerättävän tiedon tarpeeseen. Viranomaistahot vaativat nopeaa tiedon tuottamista eri aiheista, kuten juuri nuorten elämän muutoksista. Tämän seurauksena NNTT:n rinnalle kehittyi kaksi uutta, myös nuorten alkoholinkäyttöä kartoittavaa järjestelmää. Näistä toinen, NNTT:n kokemuksiin pohjautuva Kouluterveyskysely aloitti 1996. Tätä varten aineistoa kerätään peruskoulujen 8. ja 9.luokan sekä lukioiden 1. ja 2. luokan oppilailta. Kouluterveyskyselyn erityistehtävänä on suomalaisten koulujen, kuntien, maakuntien ja läänien suora palveleminen. Tässä ominaisuudessa se on NNTT -tutkimusta operationaalisempi työkalu ja se tuottaa kunnille ja kouluille jatkuvasti perustietoa muun muassa nuorten juomatavoista ja alkoholijuomien hankinnasta. (mts. 17).

Myös Eurooppalainen koululaistutkimus (ESPAD) on 1990-luvulla alkunsa saanut tiedonkeruumenetelmä. Siinä missä vaikkapa Kouluterveyskysely kartoittaa ylipäänsä nuorten terveyttä, ESPAD poikkeaa yllämainituista tutkimusarjoista siinä, että se on keskittynyt nimenomaan nuorten alkoholin ja huumeiden käyttöön. Lyhyessä ajassa ESPAD on kasvanut alansa keskeiseksi eurooppalaiseksi instituutioksi ja sillä onkin merkittävä asema Euroopassa. (mts. 18).

2.2 Juomatapojen muutokset 1950-luvulta nykypäivään

Nuorten alkoholinkäyttöä ei ole koko maata kattavasti tutkittu ennen vuotta 1969, mutta Helsingissä vuosina 1951 ja 1959 kerättyjen aineistojen perusteella voi kuitenkin varovasti päätellä, että nuorten alkoholinkäyttö yleistyi jossain määrin 1950-luvulla. Artikkelissaan Miten nuorten juomista on tutkittu 1950–2007? Tigerstedt viittaa Kalimoon (1961), jonka mukaan niiden 18–21-vuotiaiden helsinkiläispoikien osuus, joka oli käyttänyt alkoholia viimeisen kuukauden aikana, oli vuosikymmenen alussa 36 prosenttia ja vuosikymmenen lopussa 42 prosenttia. Vastaavat luvut helsinkiläistyttöjen kohdalla olivat 16 ja 23 prosenttia. 1970-luvun alun jälkeen koko maan 18-vuotiaista pojista

vähintään kaksi kolmasosaa ja enintään neljä viidesosaa sekä koko maan 18-vuotiaista tytöistä vähintään puolet ja enintään neljä viidesosaa on käyttänyt alkoholia ainakin kerran kuukaudessa. (Tigerstedt 2007, 21).

Vaikka siitä, milloin nuoret varsinaisesti kiinnostuivat alkoholinkulutuksesta, ei olekaan selvää ajallista varmuutta, voidaan sanoa että muutos on ollut melkoinen. Tutkimukset asevelvollisista kuitenkin todistavat, että vuonna 1969 voimaan astuneella uudella alkoholilailla keskioluen vapauttamisineen ja ”maaseudun kieltolain” kumoamisineen oli huomattava merkitys. Kesti reilun vuosikymmenen ennen kuin alkoholinkäyttö levisi oikeasti kiinteäksi osaksi nuorten valtaosan vapaa-ajan viettoa. Merkittävimpiä muutoksia tässä oli se, että juominen muuttui nuorten omaehtoiseksi ja itse määräämäksi toiminnaksi. Sitä alettiin ”harrastaa” omissa porukoissa turvallisella etäisyydellä vanhempien valvovasta katseesta. (mts. 21–22).

Kinnunen ja Liukkonen (2003) vastaavasti kertovat pro gradu – tutkielmasaan Jyväskyläläisten nuorten alkoholinkäyttö ja siihen yhteydessä olevat perhetekijät seurantatutkimuksen valossa, että nuorten alkoholinkäyttö yleistyi 1960- ja 70-lukujen vaihteessa, jonka jälkeen tasaantumisen vaihetta kesti kymmenisen vuotta. Alkoholinkäyttö nuorten keskuudessa yleistyi taas 1980-luvun puolivälin jälkeen kaikissa sosiaali- ja koulutusryhmissä. Tämä trendi on jatkunut aina näihin päiviin saakka lukuun ottamatta 90-luvun alun lamasta johtunutta notkahdusta. Kuitenkin aivan viime vuosina on näyttänyt siltä, että sekä tyttöjen että poikien alkoholinkäyttö on vähentynyt erityisesti 14–16-vuotiailla. Huomion arvoista on myös, että kerran viikossa alkoholia käyttävien 16-vuotiaiden tyttöjen määrä on ollut parin viime vuosikymmenen aikana tassaissa nousussa saavuttaen jo lähes saman ikäisten poikien tason. Lisäksi on pantava merkille, että viimeisen tilaston mukaan tyttöjen ja poikien väliset erot alkoholinkäytössä ovat lähes kadonneet. (Kinnunen, T. & Liukkonen, E. 2003, 10–11).

2.3 Nuorten päihdekulttuurin tarkastelua

Alkoholiin liittyvissä kysymyksissä esiintyy maassamme paljon kaksinaismoralismia. Suomessa 18-vuotias saa ostaa lain mukaan alkoholijuomia. Alkoholijuomaa saa antaa lasista juotavaksi, kun aikuinen on paikalla, mutta sitä ei saa antaa nuorelle mukaan. Aikuinen ratkaisee ja kantaa vastuun näistä tilanteista. Toisaalta yleensä alkoholinkäyttöön halutaan puuttua äänekkäästi, mutta toisaalta on kuitenkin muistettava, että nuorten päihteiden käyttö on hyvin pitkälti seurausta vanhemman sukupolven humalahakuisesta juomakulttuurista, josta mallia helposti otetaan. Suomessa vanhemmat toimivat entistä useammin alkoholin välittäjänä lapselleen ja näin toimiessaan näyttävät huonoa esimerkkiä hänelle. (Kempainen 1997, 3). Vantaa Välittää – hankkeen Internetkysely, joka toteutettiin Vantaan yläkouluilla (7-9 – luokat) ja johon osallistui 3590 nuorta, on samoilla linjoilla. Tutkimukseen osallistuneista nuorista kolmannes kertoo vähintään toisen vanhemman hyväksyvän nuoren alkoholin käytön ja lähes puolet (47 %) on käyttänyt alkoholia vanhempiansa seurassa vähintään silloin tällöin. Lisäksi 25 % vastaajista kertoo heidän omien vanhempiansa välittäneen heille alkoholia. (Vantaa välittää -hanke, Internetkysely 2007).

Nuoret lähtevät sosiaalistumaan päihdekulttuuriin aivan erityisestä sosiaalisen olemisen tavasta johtuen. Toiset nuoret ovat erityisen tärkeitä vaikuttajia tässä prosessissa. Päihteet määrittävät avaimiksi keskinäiseen yhteyteen. Yksi keskeinen sosialisointiin liittyvä rakenne on kaikki -logiikka, jonka mukaan kaikki muut juovat ja siksi valintaa tekevän nuorenkin täytyy juoda. Mallit käyttäytymiselle nousevat paitsi toisten nuorten niin myös kuviteltujen nuorten toiminnasta. Monet nuorten tuottamat hahmotustavat kertovat myös heidän herkkyydestään suhteessa ympäröivään yhteiskuntaan ja kulttuuriin. (Jaatinen, J. 2000. Viattomuuden tarinoita, 141–142).

Nuorten juhlinta- ja juomispuheesta voi tehdä sen johtopäätöksen, että nuoret ovat sosiaalistuneet maassamme nykyisin vallitsevaan päihdekulttuuriin perusteellisesti. He sosiaalistuvat siihen hyvin varhain yhdistellen lapsen maailmasta nousevia merkityksiä ympärillään oleviin malleihin. Juominen palvelee monia tärkeitä tehtäviä heidän elämässään. Monet näistä liittyvät heidän kes-

kinäiseen olemiseensa ja vuorovaikutukseensa. Nuorten yhteinen merkitysjärjestelmä on hyvin vahva, mutta toisaalta myös turvattomuutta luova. He ovat tietoisia kieltämisen ja rajoittamisen perusteista, mutta heidän omat ja rationaaliseksi määrittävät perustelunsa kumoavat kiellot. (Jaatinen 2000, 144–145).

Alkoholinkäytön tiheys. Alkoholinkäytön tiheyttä tarkastellessa Salasuo ja Tigerstedt (2007) viittaavat tutkimuksessaan Rimpelään ym. (2005) ja Rahkoseen ym. (1988), joiden mukaan tiheästi juovien (vähintään kerran viikossa alkoholia käyttäneiden) osuudet laskivat ensin nopeasti vuodesta 1973 vuoteen 1983 tai 1985 asti. Tämän jälkeen seurasi 18-vuotiaiden kohdalla pitkä ja kohtalaisen hidaskas nousu, joka on jatkunut vuoteen 2005 asti. 16-vuotiailla tämä nousu on viime vuosina osoittanut pieniä taittumisen merkkejä. (Tigerstedt 2007, 23).

Pitkänen ja Pulkkinen (2003) kertovat artikkelissaan, että alkoholinkäytön varhaisen aloittamisen yhteyttä alkoholin ongelmakäyttöön aikuisiässä monesti vähätellään. He viittaavat Silbereiseniin ja Noackiin (1988), joiden mukaan nuorten alkoholin ja tupakoinnin kokeilua on pidetty aikuisille ominaisen käyttäytymisen jäljittelynä ja tovereiden suosion tavoitteluna, minkä on uskottu kypsytymisen myötä väistyvän muun tyyppisen toiminnan tieltä. He viittaavat myös Grantiin ym. (1987), jotka luulivat alkoholinkäytön vähenevän 21 ikävuoteen mennessä, mutta huomasivat uusimmissa tutkimuksissaan, että ennen 14 vuoden ikää alkoholinkäytön aloittaneet olivat ainakin kolme kertaa todennäköisemmin riippuvaisia verrattuna niihin, jotka olivat pysyneet raittiina 21-vuotiaiksi asti. Tämä osoittaa sen, että varhaisvaiheen puuttumisella nuoren alkoholinkäyttöön on kannattavat seuraukset aikuisiällä. Käyttöä ei välttämättä vähennä vanhempien alkoholin hankkiminen nuorille. (Pitkänen & Pulkkinen 2003, 12-13).

Humalajuominen. Kysymys nuorten humalajuomisesta liitettiin tutkimuksiin vuonna 1981. Humalakulutus alkoi kasvaa viimeistään 1985, ja kasvu on ollut jatkuvaa ja pitkäaikaista. 18-vuotiaiden kohdalla trendi ei ole selkeästi taittunut vieläkään, kun taas varsinkin 16-vuotiaiden poikien keskuudessa on havaittavissa laskua. Erityisen nopeasti humalajuominen on yleistynyt 18-vuotiaiden

tyttöjen ikäluokassa eli seitsemästä prosentista vuonna 1981 noin kolmanneksen vuonna 2005. Suomalaisten nuorten alkoholinkäytön voidaan siis katsoa olevan luonteeltaan vahvasti humalahakuista. (Tigerstedt 2007, 23).

Vertailtaessa Stakesin jokavuotisia tutkimuksia peruskoulun 8. ja 9. luokan oppilaiden alkoholinkäytöstä vuosina 1999–2007 voidaan huomata, että vuonna 2002 on tapahtunut hienoinen lasku tarkastellessa tosi humalaan vähintään kerran kuukaudessa juovien osuuksia. Vuoden 2002 jälkeen lukemat ovat tältä osin laskusuuntaiset, joten sen perusteella voidaan päätellä, että humalajuomisen suosio nuorten keskuudessa on vähentynyt. Tuloksissa ei kuitenkaan näy merkittäviä eroja sukupuolten välillä; humalajuominen on yleistä yhtä lailla sekä tyttöjen että poikien keskuudessa, vaikkakin trendi on viime vuosina ollut laskusuuntainen. (Stakes. Kouluterveyskyselyn valtakunnalliset tulokset vuodelta 2001, 2003, 2005 ja 2007).

Humalajuomisen vähenemisestä puhutaan myös Alkoholi- ja huume tutkimuksen vuosikirjassa 2004, jossa kerrotaan, että nuorten parissa humalajuominen on vähentynyt merkittävästi, lähes 10 %:lla vuodesta 1999 vuoteen 2003. Tässä viitataan Ahlströmin ym. vuonna 2003 tekemään tutkimukseen. Vuosikirjassa viitataan myös Jaatisen vuonna 2000 tekemään tutkimukseen, jossa seitsemäsluokkalaiset vielä jopa ihannoivat humaltumista, mutta jo yhdeksäsluokkalaiset pohtivat ”täydellisiä juhliä” visioidessaan, että kukaan ei saisi olla ”liian pahassa kunnossa”, eli ilmeisesti liian humalassa. Kasvissyönti on yleistynyt vuosi vuodelta nuorten parissa ja voisi olettaa, että alkoholinkin epäterveellisyys tiedostetaan näin paremmin. Vuosikirjassa esitellään myös termi ”pissis”, jota käytetään kuvaamaan juopottelevaa, ”pimumaisiin” vaatteisiin pukeutuvaa tyttöä. Myös tämä termi kertoo vuosikirjan mukaan nuorison kielteisistä humaltumisasenteista. (Lähteenmaa, J. 2004. Nuorisokulttuuri ja alkoholi 2000-luvun alun Suomessa: lievää käännettä humala- ja alkoholikielteisyteen ja sen tulkintaa, 31–32).

Päihdetilastollinen vuosikirja 2002 käsittelee nuorten alkoholinkäyttöä vuosina 1983–2001 ja sen mukaan alkoholia vähintään kerran viikossa juovien 14–16-vuotiaiden sekä tyttöjen että poikien osuudet ovat nousseet tasaisesti tuona ajanjaksona. Vastaavasti sen mukaan tosi humalaan juovien osuudet ovat 14-

vuotiailla pysyneet aika lailla samoissa lukemissa, mutta 16-vuotiailla on havaittavissa lievää nousua. (Päihdetilastollinen vuosikirja 2002, 3).

3. NUORET JA PÄIHTEET

Stenberg (2001) viittaa opinnäytetyössään Palveluoperaatio Puutsi. Kaksitoista vuotta Porvoossa ESPAD-aineistoon, josta käy ilmi, että alkoholi on suomalaisten nuorten ehdottomasti käytetyin päihde. Ensimmäiset humalansa suomalaisnuoret juovat 13–15-vuotiaana. Alkoholijuomien saatavuus vaikuttaa siihen, mitä juomia nuoret juovat. Yleisin keino saada alkoholia on, että joko sisarukset tai kaverit ostavat tai tarjoavat sitä. (Stenberg 2001, 2-3).

3.1 Alkoholi

Eräänä erityispiirteenä Karlsson ym. (2007) mainitsevat artikkelissaan Alaikäisten alkoholihankintojen sietämätön helppous, että nuorten käsityksiä toisten samanikäisten juomatavoista leimaa joukkoharhaksi kutsuttu ilmiö: enemmistö nuorista luulee muiden nuorten käyttävän alkoholia enemmän kuin he itse. Joukkoharha vaikuttaa sosiaalisen paineen tavoin ja on omiaan lisäämään nuorten alkoholinkäyttöä. (Tigerstedt 2007, 150).

Vuodet 2002–2007. Vertailtaessa Stakesin jokavuotisia tutkimuksia peruskoulun 8. ja 9. luokan oppilaiden alkoholinkäytöstä vuosina 1999–2007 voidaan huomata, että vuonna 2002 on tapahtunut hienoinen lasku tarkastellessa tosi humalaan vähintään kerran kuukaudessa juovien osuuksia. Vuoden 2002 jälkeen lukemat ovat tältä osin laskusuuntaiset, joten sen perusteella voidaan päätellä humalajuomisen – sekä juomisen yleensä – suosion nuorten keskuudessa olevan vähentynyt, vaikka alkoholin kokonaiskulutus maassamme on ollut tasaisessa kasvussa jo vuosien ajan. (Sosiaali- ja terveydenhuollon tasutilasto 2006, Stakes Helsinki.) Stakesin peruskouluja koskevan tutkimuksen tuloksissa ei kuitenkaan näy merkittäviä eroja sukupuolten välillä; humalajuominen on yleistä yhtä lailla sekä tyttöjen että poikien keskuudessa, vaikkakin

trendi on viime vuosina ollut laskusuuntainen. (Stakes. Kouluterveyskyselyn valtakunnalliset tulokset vuodelta 2001, 2003, 2005 ja 2007).

Vuoden 2004 vaikutukset. Vuonna 2004 Suomessa toteutettiin rajuin alkoholipolitiikan muutos sitten vuoden 1969. Samalla kertaa alkoholin saatavuus helpottui ja hinnat laskivat. Viron liittyminen Euroopan Unioniin poisti alkoholin tuontikiintiöt Suomen ja Viron väliltä ja samalla alkoholiveroja alennettiin tuntuvasti, koska alkoholin tuontia haluttiin hillitä. Suomen Lääkärilehti tutki alkoholiveron alennuksen vaikutusta nuorten alkoholinkäyttöön. Tutkimuksen tuloksena huomattiin, että peruskouluikäisten raittius yleistyi ja alkoholia kuu-kausittain ja viikoittain käyttäneiden osuudet vähenivät myös hinnanalennuksen jälkeen, mutta humalajuomisen laskeva trendi pysähtyi. Vanhemmissa koululaisikäryhmissä toistuvan alkoholinkäytön väheneminen pysähtyi; pojilla toistuva humalajuominen osin lisääntyi. (Rimpelä, A. & Rimpelä, M., Lintonen, T., Rahkonen, O., Räsänen, M., Pere, L. ja Jokela, J. 2005. Suomen Lääkärilehti, 2611–2617).

3.2 Huumeet

Terveyskirjasto Duodecimin Internetsivujen mukaan laittomien huumeiden, etenkin kannabiksen käyttö levisi Suomeen 1960-luvun jälkipuolella. 1970-luvun alussa, ensimmäisen huumeaallon laannuttua huumeiden käyttö pysyi vähäisenä lähes parin vuosikymmenen ajan, mutta 1990-luvulla huumeiden tarjonta ja käyttö lisääntyivät nopeasti. Kuitenkin 2000-luvun alkuvuosina huumeiden käyttö ja haittojen kasvu näyttää hidastuneen Suomen tiukan huume-politiikan ansiosta. (Österberg, E. 2006. Alkoholinkäyttö Suomessa).

Duodecim kertoo sivuillaan, että varsinaisesti täsmällistä tietoa huumeiden kokeilijoiden, käyttäjien ja huumeista riippuvaisten määristä Suomessa ei ole. Postikysely- ja puhelinhaastattelututkimuksilla on kuitenkin saatu suuntaa-antavaa tietoa huumeiden kokeilusta ja käytöstä suomalaisten keskuudessa, mutta on otettava huomioon, että kyseiset luvut esittävät käytön todellista pienempänä. Miesten luvut ovat suurempia kuin naisten, mutta uni- ja rauhoittavien lääkkeiden käytössä ero miesten ja naisten välillä on pieni. Laittomista

huumeista nimenomaan kannabis on ylivoimaisesti käytetyin. Lisäksi käytetään ns. kovia huumeita, joista amfetamiinia ja ekstaasia käytetään enemmän kuin heroiinia, kokaiinia tai LSD:tä. Duodecimin tietojen mukaan 12 % 15–69-vuotiaista suomalaisista on jossain vaiheessa elämänsä kokeillut tai käyttänyt huumeita, mutta valtaosalla on kuitenkin kyse muutamasta kokeilukerrasta, jotka eivät ole johtaneet säännöllisempään käyttöön. Terveyskirjasto kertoo myös, että vuonna 2002 tehdyn tutkimuksen mukaan 1 % eli noin 40 000 15–69-vuotiaista suomalaisista on käyttänyt huumeita viimeksi kuluneen kuukauden aikana. (Österberg 2006).

Duodecim käyttää sivuillaan Stakesin 2002 tekemää tutkimusta, jonka mukaan vertailtaessa esimerkiksi vuosia 1992 ja 1996 luvut ovat kasvaneet sekä miesten että naisten keskuudessa kysyttäessä, onko vastaajalle joskus tarjottu huumeita (miehet 18,6 % ja 22,1 % / naiset 11,0 % ja 13,7 %). Samoin kasvua on siinä, ovatko käyttäneet huumeita elinaikana (miehet 7,4 % ja 10,9 %, naiset 4,5 % ja 5,9 %) sekä kannabista elinaikana. Samoin pientä kasvua on kysyttäessä, onko käyttänyt kovia huumeita (amfetamiini, heroiini, kokaiini, LSD, ekstaasi) viimeksi kuluneen vuoden aikana (miehet 0,1 % ja 0,2 %, naiset 0,1 % ja 0,2 %) sekä elinaikana (miehet 0,5 % ja 1,3 %, naiset 0,5 % ja 0,6 %). Tulevaisuuden haasteena Suomella onkin huumausaineiden käytön pitäminen kurissa lainsäädännön ja valvonnan keinoin. (Österberg 2006).

Nuoret ja huumeet. Huumeidenkäytön suhteen Suomi on Euroopan Unionin maihin verrattuna aika lailla häntäpäässä. Päihdetilastollisen vuosikirjan 2002 mukaan 15–16-vuotiaita tarkastellessa Suomessa kannabiksen käyttäjiä oli vuoden 1999 tiedon mukaan 9,9 %, kun taas tilastoa johtavassa Isossa-Britanniassa heitä oli 37,5 % (tieto vuodelta 1997). Vastaavasti aikuisväestön osalta luvut olivat Suomen kohdalla 9,7 % vuoden 1998 tiedon mukaan ja Isossa-Britanniassa 25,0 % (tieto vuodelta 1998). (Päihdetilastollinen vuosikirja 2002, 86).

Huumeet ovat kuitenkin varteenotettava ongelma myös Suomessa ja niiden käyttö näyttäisi olevan yleistymässä. Tarkasteltaessa kannabista kokeilleiden tai käyttäneiden nuorten osuuksia vuosina 1995 ja 1999 voidaan huomata, että luvut ovat kasvaneet selvästi (mts., 87). Kannabista kokeilleita tai käyttä-

neitä on vuonna 1999 enemmän sekä tyttöjen että poikien joukossa kun vertaillaan kokeilua tai käyttöä kuukauden aikana, vuoden aikana ja koko elinajana. (Päihdetilastollinen vuosikirja 2002, 87).

Lääkkeet. Aaltonen, M ym. (2003) kirjoittavat, että myös lääkkeiden käyttö päihtymistarkoituksessa on lisääntynyt nuorten keskuudessa ja niiden suhteen on eroja sukupuolten välillä; tytöt käyttävät poikia useammin lääkkeitä väärin eli muussa kuin lääkärin määräämässä tarkoituksessa. Lääkkeiden käytön seurauksena on vaarallisen riippuvuusongelman kehittyminen ja käytön lopettaminen aiheuttaa nuorelle vieroitusoireita. Rauhoittavien ohella myös särky- ja unilääkkeitä käytetään yleisesti. Nuoret hankkivat lääkkeitä aluksi vanhemmiltaan ja saavat niitä myöhemmin käymällä eri lääkäreiden luona ja keksimällä tarpeen niille. Lääkkeitä käytetään usein yhdessä alkoholin kanssa ja tällainen käyttö saattaa pahimmassa tapauksessa olla hengenvaarallista jos käytettävät määrät ovat suuria. Päihteiden käytön yhteydessä puhutaan lisäksi sekakäytöstä, jolla tarkoitetaan huumeiden, lääkkeiden ja alkoholin käyttöä yhdessä. Tässä tapauksessa käyttäjälle on aivan sama, mitä aineita hän käyttää, tärkeintä on vain saada pää sekaisin. (Aaltonen, M., Ojanen, T., Vihunen, R. & Vilén, M. 2003. Nuoren aika, 300).

Imppaaminen. Yksi nuorten keskuudessa esiintyvä päihtymismuoto on imppaaminen ja sen esiintyminen yhteiskunnassamme on aaltomaista. Vuonna 2006 Elämä on parasta huumetta ry:n teettämän Hyvinvointikyselyn mukaan yläasteikäisistä nuorista 10 % on impannut ainakin kerran päihtyäkseen.

Imppaamisessa haistellaan erilaisia teknisiä liuottimia ja bensiinejä, jotka eivät ole varsinaisia huumausaineita niiden alkuperäisen käyttötarkoituksen vuoksi. Niiden saatavuus on helppoa, koska imppaamiseen sopivat aineet, kuten liima tai tinneri, kuuluvat monen kodin perustarpeisiin. Impattavat kemikaalit sisältävät elimistölle myrkyllisiä höyryjä ja monia vaarallisia myrkyjä, joten jokainen imppauskerta on suuri riski käyttäjän terveydelle. Etenkin nuoren elimistö on vielä haavoittuvainen, joten riski on heidän kohdallaan tavallista suurempi. Liuottimia haistellut nuori näkee usein kaksoiskuvia ja hänen korvansa tinnittävät. Lisäksi hermomyrkyt voivat aiheuttaa tajuttomuuden tilan ja pahimmassa tapauksessa äkkikuoleman. Pidempiaikaisella käytöllä on vaikutuksensa

muun muassa maksaan ja munuaisiin sekä luuytimeen ja pysyvät hermostolliset vauriotkin ovat todennäköisiä. Muihin päihteisiin verrattuna imppaaminen on vahvasti ryhmätoimintaa ja käyttäjien painotus on nuorissa pojissa. (Aaltonen ym. 2003, 300–302).

4. Selityksiä nuorten päihteiden käytölle

Nuorten päihteiden käyttö liittyy moneen eri tekijään. Nuorten alkoholin ja huumeiden käyttö on yhteydessä niin perinnöllisiin, psykologisiin, sosiaalisiin kuin ympäristötekijöihin (Ahlström, S., Metso, L. & Tuovinen, E.L. 2002. Mikä lisää nuoren riskiä tupakoida, humaltua ja kokeilla marihuanaa, 423). Päihteiden käyttö voi johtua nuoren omasta kehitysvaiheesta, ympäristön antamista malleista ja nuoren subjektiivisista alkoholin käyttökokemuksista (Kempainen, P. 1997. Nuori minänsä vankina).

4.1 Selityksiä nuorten alkoholin käytölle

Kempainen (1997, 28) toteaa, että nuorten alkoholinkäyttöä tutkittaessa häiriö- ja päihdekeskeinen näkökulma on keskeinen selitysmalli. Selittävää syytä haetaan joko nuoren kehosta, mielestä, sosiaalisista suhteista tai yhteiskunnasta. Ongelmakeskeisyyden rinnalla on kuitenkin näkemyksiä alkoholinkäytön ”normaaliudesta”. Esimerkiksi Hallman ym. (1992) viittaavat Franzkowiakin (1987) riskikäyttäytymisen teoriaan. Teorian mukaan alkoholinkäyttö kuuluu nuoruuden kehitysvaiheisiin ja nuorilla onkin tarve selviytyä niihin kuuluvista kehitystehtävistä, esim. itsenäistymisestä. Tällöin nuori voi käyttää alkoholia perheestä irtautumispyrkimystensä apukeinona. (Hallman, M., Kannas, L & Tynjälä, J. 1992. Tupakka, tuoppi ja elämisen terveystyyli, 8). Winterin (2004, 10) mukaan alkoholinkäyttö on eräänlainen aikuistumisriitti, jolla näytetään, ettei olla lapsia. Alkoholinkäytön tuoma jännitysmomentti houkuttelee nuoria kokeilemaan omia rajojaan ja ne saattavat viedä nuoren uuteen, epätodelliseen maailmaan, jossa hän voi olla tavanomaisesta poikkeavassa aikuismaisessa roolissa (Hallman ym. 1992, 9). Pulkkinen ym. (1988, 59) toteavat, että mikäli nuori käyttää alkoholia osoittaakseen aikuisuuttaan, olisi koko kulttuu-

rissa tarpeen arvioida uudelleen alkoholinkäyttöön liittyvät asenteet ja tavat (Pulkkinen, L., Kalavainen, J., Kangas, A. & Marin, M. 1988. Keski-suomalainen nuori: Päihteiden käyttö nuorten elämässä).

Ympäröivällä yhteiskunnalla ja siinä vallitsevilla asenteilla onkin suuri merkitys nuoren alkoholinkäytön aloittamiseen ja käyttöön. Winter (2004, 14) huomauttaakin, että nuoret elävät nykyään yhteiskunnassa, jossa alkoholi on osa arkipäivää. Tällöin alkoholi kuuluu myös nuorten omaan elämään, kuten esimerkiksi viikonlopun viettoon.

Selityksiä nuorten alkoholinkäytön aloittamiselle ja käytölle on useita, mutta kuten Hallman ym. (1992, 8) toteaa, yleisin selitys on nuorten pyrkimys samaistua toveriryhmään ja tarve saada sen hyväksyntä yhdenmukaisella riskikäyttäytymisellä. Kinnunen ja Liukkonen (2003, 12) tuovat esille myös saman seikan, eli kavereiden juominen on yhteydessä nuoren omaan suhtautumiseen alkoholiin. Vaikutus korostuu tarkasteltaessa heidän vallitsevaa elämäntapaansa. He viittaavat Engelsin tutkimukseen, jossa havaittiin, että mikäli nuoren vanhemmat eivät käytä alkoholia, ei kavereiden tekemisillä ole vaikutusta nuoreen päihteiden käytön osalta.

Pulkkinen ym. (1988) viittaavat Kainulaisen (1988) tekemään yhteiskuntapolitiikan Pro gradu – tutkielmaan, jossa todetaan, että nuorten alkoholinkäytön on todettu noudattavan aikuisten mallia. Myös asennoituminen juopumukseen on aikuisten asenteiden suuntaista. Kaksi kolmasosaa keskisuomalaisista 14–17-vuotiaista nuorista oli nähnyt vanhempansa humalassa ja hyväksyivät väitteen ”Joskus on hyvä juoda itsensä kunnolla humalaan”. Väitteen hyväksyminen oli yhteydessä nuoren omaan liialliseen alkoholinkäyttöön ja toisaalta vanhempien näkeminen humalassa voi johtaa siihen, että hyväksytään ajatus humalassa olemisesta ilman mitään erityistä syytä. (Pulkkinen ym. 1988, 58–59).

Vanhempien rooli näkyy sekä nuorten alkoholinkäytön aloittamisessa ja käytössä, että raittiina pysymisessä. Vanhempien suuren merkityksen nuorten alkoholitapoihin katsotaan johtuvan lapsuudenaikaisten kokemusten tärkeydestä sekä pitkäaikaisesta yhdessäolosta, jonka kuluessa nuoret ovat voineet

seurata vanhempiensa käyttäytymistä (Winter 2004, 11). Kinnusen ym. (2003, 12–13) mukaan vanhempien runsaalla alkoholinkäytöllä on mallivaikutus. Lisäksi se voi aiheuttaa turvattomuutta lapselle ja sillä on vaikutusta perheen välisiin ihmissuhteisiin ja yleiseen ilmapiiriin kotona. Ilmapiirillä onkin todettu olevan vaikutusta nuorten alkoholinkäyttöön. Pitkänen & Pulkkinen (2003, 23) tuovat artikkelissaan Onko alkoholinkäytön alaikäraja tuulesta temmattu? esille Suomessa tehdyt kaksostutkimukset, joissa todettiin, että 14-vuotiaana alkoholinkäytön pääasialliset syytekijät ovat kaksosilla yhteisiä ympäristötekijöitä, eivät perintötekijöitä. Ympäristötekijöistä merkittävimmäksi tutkimusten mukaan oli noussut kaksosten arvioinnit siitä, kuinka tiiviisti vanhemmat seuraavat heidän edesottamuksiaan sekä arvioinnit kodin ilmapiiristä. Vähäisen edesottamuksien seurannan ja ristiriitaisen ilmapiirin on todettu lisäävän varhaisen alkoholinkäytön aloittamisen todennäköisyyttä.

4.1.1 Teorioita

Alkoholinkäyttöä on selitetty monilla eri teorioilla. Seuraavassa kolme keskeisintä teoriaa.

Jessorin & Jessorin teoria ongelmakäyttäytymisestä (1977) tarkoittaa käyttäytymistä, jota pidetään yhteiskunnan yleisten normien vastaisena ja joka aiheuttaa kielteisiä reaktioita muissa ihmisissä. Esimerkiksi alkoholi on merkittävä osa ongelmakäyttäytymistä, koska sillä näyttää olevan yhteyttä myös muihin ongelmallisen käyttäytymisen muotoihin. Ongelmakäyttäytymisen teoria sisältää kolme muuttujaa: persoonallisuuden, ympäristön ja käyttäytymisen. Kinnunen ja Liukkonen keskittyivät Pro gradu -tutkimuksessaan ympäristömuuttajaan, jossa vaikuttavina tekijöinä ovat perhe ja toveripiiri. Heidän mukaansa perhekeskeisen kontekstin on oletettu olevan kaverikeskeistä vähemmän ongelmakäyttäytymistä aiheuttava. Tämä on perusteltu perheen suuremmalla sosiaalisella kontrollilla sekä perheen piirissä vallitsevien yleisten normien aiheuttamalla vaikutuksella nuoren kehitykseen. Vanhempien tarjoama tuki, mutta myös heidän asettamansa rajat toimivat ongelmakäyttäytymistä ehkäisevänä tekijänä. Jos taas nuori on enemmän kavereiden kuin vanhempien vaikutuspiirissä, on todennäköisyys ongelmakäyttäytymiseen suurempaa.

Jessorin ja Jessorin teorian mukaan kavereilta saatava malli on yksi tärkeimmistä ongelmakäyttäytymistä aiheuttavista tekijöistä. (Kinnunen & Liukkonen 2003, 7-8).

Banduran sosiaalisen oppimisen teoria (1977) pohjaa näkemykseen, jonka mukaan nuoret eivät aloita päihteiden käyttöä eristyksissä muista. Ihmiset oppivat normeja läheisten ihmissuhteiden avulla ja reagoivat niihin eri tavoin. Banduran sosiaalisen oppimisen teorian mukaan sosiaalinen käyttäytyminen opitaan havainnoimalla. Kinnunen ja Liukkonen viittaavat Engelsin väitöskirjaan (1998), jonka mukaan vuorovaikutussuhteet päihteitä käyttävien ja raittiiden ihmisten kesken vaikuttavat päihteiden käytön aloittamiseen tai raittiina pysymiseen. Toisaalta kun päihteiden käyttö on aloitettu, malleilla ei ole enää merkitystä päihteiden käytön jatkamiseen. Sitä vastoin ympäristöstä tulevat sosiaaliset ja psykologiset vahvistukset ja toisaalta rangaistukset tulevat merkityksellisemmiksi. Esimerkiksi nuori, joka on huomannut alkoholinkäytön rentouttavan ja yhdistävän kavereita, todennäköisesti jatkaa tätä käyttäytymismallia. (Kinnunen & Liukkonen 2003, 8-9).

Teoriaa on muokattu mm. Akersin tutkimusryhmän toimesta sopivammaksi juuri nuorten päihteiden käytön tutkimista varten. Siinä erotettiin useita erilaisia päihteiden käyttöön vaikuttavia mekanismeja. Näitä ovat matkiminen, vanhempien ja kavereiden asenteet, normit, käyttäytyminen, sosiaaliset palkkiot ja rangaistukset sekä epäsosiaaliset asenteet. Varsinkin varhaisnuoruudessa vanhempien asettamat rajat ohjaavat nuorten ajatusmaailman kehitystä ja toisaalta jos nuoren kotona alkoholinkäyttö on yleistä ja hyväksyttyä, on todennäköistä, että myös nuori kokee alkoholinkäytön normaaliaksi osaksi elämää. Kaveripiirin vaikutus taas korostuu asenteiden syntyemisessä alkoholia ja tupakkaa kohtaan. Sosiaalinen konteksti määrää sen mitä päihteitä kaveripiirissä käytetään. (Kinnunen & Liukkonen 2003, 9-10).

Kolmannen, eli **Franzkowiakin riskikäyttäytymisteorian** (1987) mukaan nuorilla tupakan ja alkoholin kokeilu ja käyttö kuuluvat osana aikuisuuteen johtaviin kehitysvaiheisiin. Tupakointiin verrattuna alkoholinkäytön kokeilu alkaa kiinnostaa paria vuotta myöhemmin. Teorian mukaan tupakointi ja alkoholinkäyttö antavat nuorelle mahdollisuuden ottaa ensimmäiset askeleet aikuisten

maailmaan ilman, että hänen tarvitsee ottaa aikuisen vastuuta tekemisistään. Täten alkoholikokeiluja voidaan pitää myös eräänlaisina ennakoivana siirtymäriittinä aikuisuuteen. (Hallman ym.1992, 7-8).

Riskikäyttäytymisteoria kuvaa tupakoinnin ja alkoholinkäytön merkityksiä nuorille riippumattomuuden maturaatiosymbolina, aikuistumisena, toveriryhmään samaistumisena, selviytymiskeinona ja jännityksen lähteenä. Teoria lähtee nuorten maailman ymmärtämisestä ja kehitystehtävistä, joissa tupakointi ja alkoholinkäyttö toimivat tärkeinä osasina. Franzkowiakin mukaan nuoren on itse saatava vetää rajansa tupakointiin ja alkoholinkäyttöön, kulttuurin raja-aitojen on törmättävä, jotta nuoresta voi kasvaa aikuinen.

4.1.2 Riskitekijät

Nuoren alkoholinkäyttöön vaikuttavat monet eri riskitekijät. Banduran (1977) sosiaalisen oppimisen teorian mukaan mikäli nuoren kotona päihteiden käyttö on yleistä ja hyväksyttyä, on todennäköistä, että myös nuori itse kokee päihteiden käytön normaaliksi osaksi elämää. Kodin ja perhesuhteiden merkitys korostuu myös Ahlströmin ym. (2002) tutkimuksissa, joissa he huomasivat, että yksinhuoltaja- ja uusperheiden lapset käyttävät huumeita ja juovat alkoholia humaltuakseen useammin kuin niiden perheiden lapset, jotka asuivat yhdessä biologisten vanhempiansa kanssa. (Ahlström ym. 2002, 423)

Lasten ja vanhempien huonot välit (ja nimenomaan huono isäsuhde) sekä vanhempien riittämätön tuki ovat usein selittävänä tekijänä sille, että nuori käyttää keskimääräistä runsaammin päihteitä; nuoren ja aikuisen vähäisen vuorovaikutuksen on katsottu selittävän runsasta tupakointia ja alkoholinkäyttöä. Nuoren todennäköisyyteen käyttää päihteitä on huomattu vaikuttavan myös hänen sisarustensa päihteiden käyttö. Ahlström ym. huomasivat lisäksi, että yksinhuoltajaperheiden lapset näyttävät olevan herkempiä vertaisryhmän painostukselle kuin niin sanotun normaalin perheen lapset. Yksinhuoltajaperheillä on myös keskimääräistä heikompi taloudellinen asema ja ne elävät sosiaalisesti eristäytyneempää elämää kuin niin sanotut normaalit perheet, millä

on osaltaan vahvistava vaikutus näiden perheiden nuorten alkoholinkäyttöön. (Ahlström ym. 2002, 423–428).

Vanhemmilla ja perheellä on siis vaikutuksensa nuoren alkoholinkäyttöön niin hyvässä kuin pahassa. Pitkänen ja Pulkkinen (2003) viittaavat artikkelissaan Dentoniin ja Kampfeen (1994), joiden mukaan vastaavasti vanhempien oma pidättäytyminen päihteiden käytöstä antaa taustan lasten raittiudelle. Olisikin tärkeää, että vanhemmat tiedostaisivat tämän, koska osa vanhemmista käyttää alkoholia vain sosiaalisen tavan vuoksi. Lapsille tästä välittyvä viesti puolestaan on, että aikuinen on käytöksellään alkoholimyönteinen ja että alkoholinkäyttö liittyy hauskanpitoon ja yhdessäoloon. Samalla nuori myös ajattelee alkoholin ja aikuisuuden liittyvän olennaisesti yhteen. (Pitkänen & Pulkkinen 2003, 25).

4.1.3 Suojaavia tekijöitä

Yhtälailta kuin riskitekijöiden osalta, perheen merkitys nuoren alkoholinkäytöltä suojaavana tekijänä on merkittävä. Ahlströmin ym. (2002, 423) mukaan humalajuominen on merkittävästi yhteydessä perherakenteeseen siten, että tytöt, jotka asuivat molempien vanhempien kanssa, juovat itsensä humalaan harvemmin kuin yksinhuoltaja-uusperheiden tytöt.

Ahlström ym. (2002, 423) toteavat, että nuoruusvuosien kariokoista selviäminen on yhteydessä vanhempien hyviin kasvatuskäytäntöihin. Tämä vaatisi heidän mukaansa sitä, että vanhemmat seuraavat läheltä nuoren elämää, ovat vuorovaikutuksessa nuoren kanssa päätettäessä hänen elämänsä tärkeistä asioista ja ovat päivittäin tekemisissä nuoren kanssa. Yhteisen ajankäytön merkitystä korostavat myös Pulkkinen ym. (1988, 63) viitatessaan Heinonen-Kuuselan (1981) tutkimukseen, jossa isän yhteiset harrastukset perheen kanssa olivat yhteydessä nuorten vähäiseen alkoholinkäyttöihyteen. Lisäksi vanhempien tietämys siitä miten nuoret käyttävät vapaa-aikaansa on yhteydessä alkoholinkäyttöön. Vanhempien tietämys nuoren olinpaikasta iltaisin vähentää tyttöjen riskiä tupakoida ja humaltua. Poikien kohdalla se vähentää kaikkien päihteiden käytön riskiä (Ahlström, Metso & Tuovinen 2002, 428).

Alkoholinkäytöltä suojaavaksi tekijäksi näyttäisivät osoittautuvan sosiaaliset suhteet ja ennen kaikkea perhesuhteet. Vaikka perheissä, joissa vanhempien suhde ei ole erityisen harmoninen, äidin alkoholinkäyttö saattaa jopa olla nuoren alkoholinkäytön aloittamista hillitsevä tekijä. Yleisesti ottaen perheen sisäisiä ongelmia heijastava riitaisa ja epäoikeudenmukainen ympäristö lisää varhaisnuorten alkoholinkäytön ja erityisesti runsaan käytön todennäköisyyttä. Koti-ilmapiiirin lämpimyyden, kannustavuuden, ymmärtäväisyys ja avoimuus olivat alkoholinkäytöltä suojaavia tekijöitä. (Pulkkinen ym. 1988, 62-63).

Perherakenteen, ajankäytön ja sosiaalisten suhteiden lisäksi kasvatuksella on selkeät yhteydet nuorten alkoholinkäyttöön. Pitkittäistutkimuksessa vanhempien lapsikeskeinen, ohjaava suhtautuminen suojaasi alkoholinkäytöltä (Pulkkinen ym. 1988, 63). Myös kasvatusta ohjaavilla asenteilla on oma roolinsa. Ahlström ym. (2002) toteavat isän kriittisyyden humalajuomista kohtaan ehkäisevän tyttöjen humalajuomista. Lisäksi tyytyväisyys perheen taloudelliseen tilanteeseen, nuoren asenne omaan terveyteen ja omaan itseensä ovat yhteydessä harvoin humaltumiseen. (Ahlström ym. 2002, 426).

Vanhempien mallivaikutus nuoreen ja samalla nuoren alkoholinkäytön aloittaminen ja jatkaminen ovat sukupuolisidonnaisia. Kinnusen ja Liukkosen (2003, 12) mukaan varsinkin äidin alkoholinkäyttö olisi yhteydessä nuoren varhaisiin alkoholikokeiluihin. Äidillä ei kuitenkaan ole samaa vaikutusta kuin isällä, eli isän raittius on yhteydessä nuorten raittiuteen vahvemmin kuin äidin.

Sukupuolierot osoittavat, että perhe toimii erityisesti poikien suojaverkkona. Pojat myös hyötyvät enemmän vanhempien valvonnasta kuin tytöt. Toisaalta vanhemmat, joiden koulutustaso on korkea, eivät näytä valvovan poikiaan samassa määrin kuin tyttöjään. (Ahlström ym. 2002, 428).

4.1.4 Päihitteettömyys

Vaikka nuorten alkoholinkäyttöä yleensä on Suomessa tutkittu paljon, on nuorten raittiuteen liittyvien tekijöiden tutkiminen kuitenkin jäänyt vähemmälle

huomiolle (Winter, T. 2004, 9-10). Tässä Tutkimuksessa alle puolta tutkittavasta joukosta edustivat nuoret, jotka eivät käytä alkoholia lainkaan.

Lähteenmaa (2007) kirjoittaa artikkelissaan Jos alkoholin käyttö olisikin ”OUT”, että alkoholittomuuteen on liitettävissä kolme tulkintalinjaa:

Ensimmäisen tulkintalinjan mukaan alkoholin kokeiluiän ja raittiiden osuuden pienen kasvun voi tulkita yksinkertaisesti heilurin palaamiseksi ääriasennosta keskemälle. hänen mukaansa tällainen tulkinta liittyy näkemykseen 1990-luvun ”lapsijuopoista ja nuorisojengeistä poikkeustilana.

Toisen tulkintalinjan mukaan nuorilla olisi enemmän muuta tekemistä kuin juominen. Lähteenmaan mukaan tutkimuksissa on todettu, että ainakin Internetin käyttö – pelit, chat-verkot ja IRC-galleriat - vie entistä enemmän nuorten aikaa.

Kolmannen tulkintalinjan mukaan nuorisokulttuurin sisälle on muodostunut joitakin alkoholikielteisyyteen liittyviä ajattelu- ja puhetapoja, ja alkoholiin ja humalaan liittyvät mielikuvat ovat muuttuneet vähemmän vetovoimaisiksi. (Tigerstedt 2007, 90).

Winter (2004, 71) tuokin esiin streittariliikkeen, joka syntyi 1980-luvulla punkliikkeen parissa. Streittareiden tavoitteena on hallita omaa elämäänsä ja humaltumista pidetään välinpitämättömyytenä itseä ja maailmaa kohtaan. Lähteenmaa (2007, 96) toteaa myös, että asennoituminen humalajuomista kohtaan on muuttunut. Hänen mukaansa osassa pääkaupunkiseudun nuorisokulttuureissa imagon rakentamista ”dokaamisen” ja humalakokemuksilla rehenteilyllä pidetään epäsuotavana, pöljänä, jopa ”junttina”. Hänen mukaansa asiasta kertoo jo juopottelustaan numeron tekevästä tytöstä käytettävä haukkumanimitys ”pissis”. (Tigerstedt 2007).

Winterin (2004) mukaan raittiuteen vaikuttavat uskonnollisuus, vanhempien juomatavat ja alueelliset tekijät. Hänen mukaansa perheympäristöllä on voimakkaampi yhteys nuorten raittiuteen Keski- ja Pohjois-Suomessa kuin Etelä-Suomessa ja uskonnollisuuden alueelliset erot selittävät osittain nuorten raittiuden alueellista vaihtelua mutta eivät kokonaan. Vanhempien uskonnollisuudella on kuitenkin selvä merkitys nuorten raittiuteen ja enemmistö 18,5-vuotiaana raittiina olevista nuorista tulee uskonnollisista perheistä. (Winter

2004, 4-5). Pitkänen ja Pulkkinen (2003) tuovat esille, että uskonnollinen sitoutuminen luo sosiaalisen tukiverkoston ja tuo ystävät, jotka vähentävät päihteiden käytön halua ja mahdollisuutta. Uskonnolliseen toimintaan osallistuminen antaa myös elämälle mielekkyyttä, mikä vähentää päihteiden kiinnostavuutta. Lisäksi uskonnollinen suuntautuminen vahvistaa päihteiden vastaisia henkilökohtaisia käsityksiä ja antaa tukea raittiuden vakaumukselle. (Pitkänen & Pulkkinen 2003, 25).

Kuten alkoholin käytön aloittamiseen ja käyttöön, myös raittiuteen on nuoren perhesuhteella suuri merkitys. Pitkäsen ja Pulkkinen mukaan vanhempien esimerkillä on vaikutusta hyvässä ja pahassa. Tämä olisi tärkeää havaita, sillä osa vanhemmista käyttää alkoholia vain sosiaalisen tavan vuoksi, mutta antaa samalla lapselleen viestin päihdemyönteisestä kulttuurista ja alkoholinkäytön kytkemisestä yhdessäoloon ja hauskanpitoon. Kaikkien aikuisten osallistumisesta alkoholin nauttimiseen syntyy lapselle se voimakas vaikutelma, että alkoholi ja aikuisuus kuuluvat erottamattomasti yhteen. Alkoholinkäytöstä pidättyvien vanhempien lapset aloittavatkin alkoholiin tutustumisen myöhemmin kuin alkoholia vain sosiaalisen tavan vuoksi käyttävien vanhempien lapset (Pitkänen & Pulkkinen 2003, 25). On kuitenkin havaittu, että vanhempien vaikutus alkoholinkäyttöön vaihtelee sukupuolittain. Merkitys korostuu tyttöjen osalta ja poikien alkoholinkäyttöön vaikuttaa enemmän kavereiden esimerkki. Yhteisenä piirteenä kuitenkin on se, että teini-ikäiset, joilla on hyvät välit vanhempiinsa, käyttävät vähemmän alkoholia kuin muut. (Winter 2004, 29).

4.2 Selityksiä nuorten huumaavien aineiden käytölle

Nuoruuteen liittyy yleisesti erilaisten elämäntyylien kokeilu ja siksi myös huumet voivat astua mukaan nuoren elämään. Kempainen (1997) kuvaa nuoren huumeriippuvuuden kehitysvaiheita kolmivaiheisena prosessina, jossa ensimmäisenä kokeillaan huumaavaa ainetta, usein kannabistuotteita, kuten hasista tai marihuanaa. Samalla hän saa ensikosketuksensa uudelleenlaiseen maailmaan, joka tarjoaa käyttäjälleen näennäistä vapautta. Seuraavassa vaiheessa nuorella on jo oma aktiivisuus huumausaineita kohtaan. Hän tietää niiden hankinnasta ja käytöstä ja välittää niitä myös kavereilleen. Tätä vaihetta kutsu-

taan eräänlaiseksi ”kuherteluvaiheeksi”, jolloin suhtautuminen huumeisiin on myönteisempää. Kolmannessa ja viimeisessä vaiheessa nuoret käyttävät huumeita monella tavalla. Tässä vaiheessa käyttö on selvästi vakiintunutta eikä ole olemassa mitään huumeikäyttäjän perustyyppiä. Tämä vaihe kannattaa näin ollen ottaa vakavasti, sillä siinä käytöstä on tullut elämän ja kuoleman kysymys. Tässä käyttäjä elääkin elämäänsä vain päivän kerrallaan ja joutuu ristiriitatilanteisiin lähiomaistensa kanssa. (Kempainen 1997, 60–61)

Mikko Salasuo (2005) tuo artikkelissaan Huumeaallot sukupolvi-ilmiönä esiin muun muassa ”rave-sukupolven”, jossa nuoren kuvataan ammentavan kokemuksia teknologiasta, musiikista ja huumeilla kyllästetystä vaihtoehtotodellisuudesta. Toisin kuin 1960-luvulle sijoittuneessa ensimmäisessä huumeaallossa, toisessa 1990-luvulle sijoittuneessa toisessa huumeaallossa huumeiden käyttö ei edustanut vastarintaa, vaan se oli osa vapautta etsivää kulttuuria. Nuoret pakenivat arjen rooleja ja identiteettejä. Jälkimmäisessä aallossa korostuu individualismi, jossa nuoren lisääntynyt vapaus näkyy elämishakuisuutena, joka saattaa motivoida huumeiden käyttöön. (Salasuo 2005, 80–81).

Perhesuhteilla on voimakas yhteys nuoren huumeiden käyttöön. Ahlström ym. (2002) kertovat, että tutkimuksen mukaan sekä tytöt että pojat, jotka asuivat molempien vanhempiensa kanssa, käyttivät marihuanaa tai hasista vähemmän kuin yksinhuoltaja- ja uusperheiden nuoret. Vanhemmista isän rooli kasvattajana korostui; mitä kriittisemmin isä suhtautui huumeiden käyttöön, sitä vähemmän nuoret käyttivät marihuanaa tai hasista. Hyvillä suhteilla perheeseen, johon kuuluu molemmat biologiset vanhemmat (ja nimenomaan tyytyväisyys isäsuhteeseen) ja turvallisella kasvuympäristöllä on siis huumeiden käyttöä vähentävä vaikutus. Myös vanhempien tieto siitä, missä nuori viettää iltansa ja nuoren tyytyväisyys terveyteensä vähentävät nuoren riskiä kokeilla marihuanaa tai hasista. Lisäksi poikien riski kokeilla oli pienempi, mikäli vanhemmilla oli alhaisempi koulutustaso eivätkä vanhemmat sisarukset olleet käyttäneet marihuanaa tai hasista. Käytön aloittamisen riskiä lisää siis vastavasti kuuluminen yksinhuoltaja- tai uusperheeseen. (Ahlström ym. 2002, 426–427)

5. NUORTEN KRIISIPÄIVYSTYS SYNKKIS

5.1 Etsivä työ

Etsivä työ – nimensä mukaisesti – etsii niitä nuoria, jotka eivät osaa tai uskalla hakea apua ongelmiinsa itse. Samalla etsivä työ hakee kontakteja nuoriin, menee sinne missä nuoret ovat. Näkyvin muoto siitä on katupartiointi, jossa nuorten parissa työtä tekevät menevät kadulle, missä nuoret viettävät vapaa-aikaansa. (Asikkalan nuorisotoimi. Erityisnuorisotyö).

Stenbergin (2001) mukaan etsivää työtä tehdään pääasiassa vapaaehtoisvoimin. Kunnat, seurakunnat ja järjestöt yleensä käynnistävät ja ylläpitävät toimintaa, mutta suuri osa työtä tekevästä ei saa työstään minkäänlaista korvausta. Työntekijöiden vapaaehtoisuudessa on se etu, että näin toimintaan saadaan mukaan ihmisiä hyvin erilaisista lähtökohdista ja siten voidaan välttää ns. ”viranomaisote”. Stenberg viittaa Hujalaan (1993), jonka mukaan tällä tavalla tapahtuva kontaktin luominen nuoreen onkin työn keskeisin tavoite. (Stenberg 2001. Palveluoperaatio Puutsi. Kaksitoista vuotta Porvoossa, 6).

Stenberg viittaa Hjortiin (1995), jonka mukaan etsivän työn yhtenä suurena tarkoituksena on saada nuori huomaamaan oma avuntarpeensa aikuiseen kontaktin luomisen kautta. Tämän toteutumista edistää nimenomaan se, että auttajat ovat aivan tavallisia ihmisiä. Tärkeää on myös se, että avustajat huomaavat ne merkit, joilla nuori ilmaisee tarvitsevansa apua. Stenberg viittaa Hujalaan (1993), jonka mukaan yhtenä osana työhön kuuluu myös järjestetty paikka, jonne nuorten on helppo tulla. Työlle onkin ominaista ajankohta ja ympäristö missä sitä tehdään eli toimistojen ja virka-aikojen ulkopuolella. (Stenberg 2001, 6).

5.2 Historiaa

Permikangas (1985) kertoo tutkielmassaan Jyväskylän Synkkis-päivystys kriisipäivystys Synkkiksen toiminnasta ja historiasta. Hän viittaa Kasvatusprojekti

II:n esityslistaan. Jyväskylässä vuosina 1982–1983 toimi Kasvatusprojekti II. Projektin pohjalta syntyi kolme teemaa, joista yksi oli ”Lasten ja nuorten päih-teiden käyttö”. Asiaa varten koottiin työryhmä asiantuntijoista, jotka työnsä puitteissa kohtasivat nuoria ja heidän ongelmiaan. Etsiessään ratkaisuja nuor-ten ongelmiin työryhmälle esiteltiin 1970-luvulla seurakunnan perustaman Palveluoperaatio Saappaan toimitavat. Tuolloin Saappaan viikonloppupäivys-tys muutettiin Synkkis-toiminnaksi. Työryhmän kokouksessa 15.4.1983 päätet-tiin aloittaa Synkkis-toiminta. Synkkiksen toiminta käynnistyi virallisesti 19.8.1983. Synkkiksen nimi tulee kampanjasta ”Selvänä olet Symppis”. (Per-mikangas 1985, 4-5; Nyysösen & Telén 2002, 6).

Nyysösen ja Telénin (2002, 6) mukaan alkuaikoina Synkkiksen toiminnasta vastasi A-klinikan Nuorisoasema. Toiminta oli nimenomaan akuutin kriisitilan-teen ensiaputyötä. Toiminnan yleisenä tavoitteena oli, että nuori voitaisiin oh-jata oikeiden palveluiden piiriin tai toiminta voisi katkaista kierteen (Permikan-gas 1985, 6).

Toiminnan alussa päivystyspiste, joka myös toimi selviämisasemana, oli auki klo 20.00–02.00. Paikalla oli aina vähintään yksi päivystäjä, joka mm. valvoi nukkuvia nuoria. Päivystys-/selviämisaseman lisäksi työ oli puhelinpäivystystä, jonka lisäksi päivystäjät kiersivät kaupungilla ja lähiöissä kahden tai kolmen hengen partioissa jalan ja autolla. (Permikangas 1985, 6-7).

5.3 Toiminnan esittely

Nuorten kriisipäivystys Synkkis toimii Nuorten erityispalveluiden (Nepa) alai-suudessa. Nuorten erityispalvelut (Nepa) on Jyväskylän kaupungin sosiaali- ja terveystyöpalveluiden lastensuojelun avohuollon palveluyksikkö. Synkkis toimii noin kahdesti kuussa perjantaisin klo 18–01 ja auttaa päihtyneitä tai muuten avun tarpeessa olevia nuoria. Synkkis-päivystys on etsivää työtä Jyväskylän keskustassa ja lähiöissä, työtä tehdään vastuupäivystäjän ja vapaaehtoisten voimin. Tämän lisäksi Synkkis toimii puhelinpäivystyksenä. Nuorten kanssa keskustellaan, annetaan tarvittaessa ensiapua tai otetaan yhteyttä kotiin ja ohjataan saamaan apua eri ammattilaisilta. Vahvasti päihtyneet nuoret vie-

dään turvallisesti kotiin selviämään, tarvittaessa tehdään lastensuojeluilmoitus. Yhteistyötä Synkkis tekee mm. poliisin, SPR:n, tanssisali Lutakon, kriisikeskus Mobilen ja Lotilan nuorisokodin kanssa.

Tavallisena päivystysiltana matkaan lähdetään Nuorten erityispalveluiden (eli NEPA:n) toimistolta osoitteesta Tapionkatu 8. Mukaan lähtee yksi takapäivystäjä, joka on NEPA:n työntekijä sekä yleensä 2-3 vapaaehtoista päivystäjää, jotka ovat usein sosiaali- ja terveysalan opiskelijoita. He saavat päivystysillasta pienen matkakorvauksen. Ryhmä kiertää autolla Jyväskylän alueella ja lähiöissä välillä jalkautuen ja jutellen nuorten kanssa heidän viettäessään perjantai-iltaa. Auton varustukseen kuuluu ensiapulaukku, vati ja huopia päihtyneitä nuoria varten. Jos tanssisali Lutakossa on esiintyjä, partioidaan siellä suunnalla hieman enemmän.

5.4 Toiminnan muutokset

Synkkiksen toiminta on kohdannut haasteita ja toiminnan raamit ja sisältö ovat olleet muutoksen alla. Seppo Pohjolaisen mukaan resurssit ovat vähentyneet; nykyään palkallisia takapäivystäjiä ei ole tarpeeksi, jonka johdosta Synkkiksen päivystyskerrat ovat harventuneet. Nykyisin päivystetään n. joka toinen perjantai aikaisemman viikoittaisen sijaan. Kertoja kertyy n. kaksi-kolme kuukautta kohti. Muutoksella on ollut sekä ilmeisiä huonoja, että ”hyviäkin” vaikutuksia. Päivystyskertojen vähennyttyä, mutta vapaaehtoisten määrän pysyttyä suhteellisen samana, on perjantai-illoille riittänyt päivystäjiä.

Toisena näkyvänä toiminnan muutoksena, mutta samalla kehityksenä, yhteistyö tanssisali Lutakon kanssa on tiivistynyt. Aiemmin päivystäjät kävivät tanssisalissa niinä perjantai-iltoina, kun siellä oli mahdollisesti alaikäisiä vetävä bändi. Keväällä 2007 avattiin Lutakon kahvila, jonka toiminnasta vastasivat alkuaikoina Synkkis ja YAD, eli Youth Against Drugs. Tämän johdosta partiointi lähiöissä ja keskustassa väheni. Kahvila toimi päihteettömänä illanviettopaikkana alaikäisille. Sittemmin toimintaperiaatteet muuttuivat, eikä päihteettömyys ollut enää ehto. YAD jättäytyi samalla toiminnasta.

Nykyään päivystys on painottunut lähes yksinomaan Lutakon kahvilan sekä tanssisali Lutakon tiloihin ja vastaavasti partioinnit ovat vähentyneet. Toisaalta Synkkis toimii edelleen puhelinpäivystyksenä, jossa joko yhteistyökumppanit, esimerkiksi nuorisotilat, tai nuoret itse ottavat yhteyttä avun vaatiessa.

Lutakon kahvila muuttuu helmikuussa 2008 Walkers -nuorisokahvilaksi. Kahvila on avoinna nuorille perjantaisin kouluvuoden aikana klo 18.00 - 00.00. Kahvilaan ovat tervetulleita kaikki, pääsääntöisesti alaikäiset, nuoret.

6. TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

6.1 Tutkimuksen lähtökohdat

Tutkimus sai alkunsa tutustuttuamme Jani Nyysösen ja Janne Telénin vuonna 2002 tekemään opinnäytetyöhön Missä ne luuraa? tutkimus jyvaskyläläisten nuorten kahdeksasluokkalaisten vapaa-ajasta ja päihteiden käytöstä viikonloppuisin. Nyysösen ja Telén mainitsevat, että päihteiden osalta jatkotutkimushaasteeksi nousi toistaa tutkimus samankaltaisen kohderyhmän kanssa heidän ollessaan yhdeksännellä luokalla. Saman kohderyhmän käyttö oli ilmeisistä seikoista johtuen mahdotonta, mutta päätimme kuitenkin tarttua haasteeseen.

Tilaajana työssä on Jyväskylän Nuorten erityispalvelut ja erityisesti Nuorten kriisipäivystys Synkkis, jossa vastaavana ohjaajana toimii Seppo Pohjolainen. Varsinainen tutkimus lähti käyntiin vuoden 2006 syksyllä, jolloin opinnäytetyön pääpiirteitä ja aikataulua alettiin yhdessä pohtia. Jälkimmäinen on sittemmin venynyt erinäisten tekijöiden, mm. toisen tutkijan ulkomailla suoritettujen opintojen vuoksi. Alustavana aikomuksena oli saada kyselylomake ja kysely toteutettua vuoden 2007 kesälomaan mennessä. Tämä ei kuitenkaan ollut mahdollista, jolloin tutkimus siirtyi saman vuoden syksylle.

Varsinainen työskentely vuoden 2007 syksyllä, jolloin suunniteltiin kyselylomake käyttäen pohjana Nyysösen ja Telénin opinnäytetyöhön laatimaansa

lomaketta. Käytimme työssämme samoja kouluja kuin pojatkin. Kouluihin otettiin yhteyttä ja kysyttiin lupaa tutkimuksen toteuttamiselle. Työstä oltiin kiinnostuneita, vaikka yhteistyön aloitus vaatikin suuren määrän edestakaista sähköpostiliikennettä.

6.2 Tutkimuksen tavoite ja tutkimusongelmat

Tarkoituksena oli vertailla yhdeksäsluokkalaisten päihteiden käytöstä saatuja tuloksia Nyysösen ja Telénin tuloksiin. Työ rajattiin käsittelemään yhdeksäsluokkalaisia omana ilmiönään painottaen päihteidenkäyttöä ja tutkimalla myös vapaa-ajanviettoa, -paikkoja ja -tapoja viikonloppuisin. Työssä pyrittiin selvittämään, onko tilanne muuttunut eli käytetäänkö päihteitä enemmän verrattuna Nyysösen ja Telénin työhön ja sitä, missä paikoissa ja tilanteissa päihteitä käytetään.

Tutkimuksen pää- ja alaongelmat ovat:

- ❖ Nuorten päihteidenkäyttö
 - Kuinka usein ja mitä päihteitä käytetään? Kenen kanssa päihteitä käytetään?
 - Minkä luonteista yhdeksäsluokkalaisten alkoholinkäyttö on nykyisin ja missä ja miten paljon he sitä käyttävät?
 - Onko nuorten alkoholinkäytössä tapahtunut muutoksia vuosien 2002 ja 2007 aikana
- ❖ Nuorten kriisipäivystys Synkkis
 - Miten nuorten kriisipäivystys Synkkis tunnetaan nuorten keskuudessa?

6.3 Tutkimuksen kohderyhmä

Työssä käytettiin samoja kouluja kuin Nyysösen ja Telén olivat käyttäneet. Tutkimukseen osallistuneet koulut sijaitsivat eri puolilla Jyväskylää. Perussääntönä on, että mitä tarkemmin otoksen avulla saatujen tulosten halutaan

vastaavan perusjoukon lukuja, sitä suurempi otos on otettava (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 175). Tutkimuksen perusjoukkona olivat kaikki Jyväskylän yhdeksäsluokkalaiset nuoret, joita oli kyselyä tehtäessä 885 (Opetusvirasto 15.1.2008. Henkilökohtainen tiedonanto). Kohderyhmäksi muodostui kolmesta koulusta kustakin kaksi yhdeksättä luokkaa eli yhteensä kuusi luokkaa. Tutkimuksen otoskoko oli 126 nuorta. Otos edustaa 14,24 % perusjoukosta, eli Jyväskylän kaupungin yhdeksäsluokkalaisten kokonaismäärästä. Jyväskylän Kyselyyn osallistuneista nuorista kaikki täyttivät lomakkeen, jolloin vastausprosentiksi muodostui 100 %.

Kuten Nyssösen ja Telénin tapauksessa, otantamenetelmänä käytettiin ryväotantaa. Yksivaiheisesta ryväotannasta käy esimerkkinä tilanne, jossa jonkun koulun luokka-asteelta valitaan kaksi luokkaa ja tutkitaan niiden oppilaat. (Valli, R. 2001. Johdatus tilastolliseen tutkimukseen, 17-18).

6.4 Tutkimusmenetelmä

Opinnäytetyö on muodoltaan määrällinen eli kvantitatiivinen tutkimus. Työssä pyritään vastaamaan kysymyksiin, kuten Mikä?, Missä? Paljonko? ja Kuinka usein? Työssä asioita kuvataan numeeristen suureiden avulla ja tuloksia voidaan havainnollistaa taulukoin tai kuviain (Heikkilä 2001. Tilastollinen tutkimus, 16–17).

Tutkittaessa nuorten vapaa-ajan ja siihen liittyvän päihteiden käytön vaihtoehtojen yleisyyttä tarvitaan kvantitatiivista tutkimusta. Tutkimuksen tavoitteena oli saada yleistettäviä tuloksia jyvaskyläläisten nuorten päihteiden käytöstä viikonloppuisin. Kvantitatiivisella tutkimusmenetelmällä saatiin näin riittävä otos tutkittavasta ilmiöstä. Määrällisistä asioista saatavan tarkan tiedon lisäksi voidaan kuvata eri asioiden riippuvuuksia ja suuruusluokkia sekä tutkittavan ilmiön rakennetta. (Alkula, T., Pöntinen, S. & Ylötaalo, P. 1994. Sosiaalitutkimuksen kvantitatiiviset menetelmät, 21–22).

Työ toteutettiin puolistrukturoidun kyselylomakkeen avulla, jolla kartoitettiin nuoren päihteidenkäytön määrää ja sitä, miten usein hän eri päihteitä käyttää.

Lomakkeessa on siis sekä valmiita vastausvaihtoehtoja, joista nuori valitsee sekä avoimia vastauskohtia, joihin hän voi vastata omin sanoin. Lomakehaastattelulla kerättyjen aineistojen avulla voidaan testata hypoteeseja ja kerätty aineisto voidaan helposti kvantifioida (Heikkilä 2001, 77).

6.5 Tutkimuksen validius ja reliaabelius

Validitetti eli pätevyys tarkoittaa mittarin tai tutkimusmenetelmän kykyä mitata juuri sitä mitä on tarkoitus mitata. Tutkimuksen reliaabelius taas tarkoittaa mitaustulosten toistettavuutta ja sen kykyä antaa ei-sattumanvaraisia tuloksia. (Hirsjärvi, S, Remes, P & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita, 226).

Koska työhön liittyvät päihteet, kuten alkoholi ja huumeet, on tutkimuksen eettisyyteen ja eettisiin kysymyksiin kiinnitettävä erityisesti huomiota. Esimerkkinä mainittakoon yksi vastaaja joka vastasi huumaavia aineita koskeviin kysymyksiin joko tahallisesti tai huolimattomuuttaan väärin. Hän muun muassa vastausten perusteella käyttäisi huumeita sekä viikolla että viikonloppuna suuria määriä. Tutkijat joutuivat hylkäämään hänen vastauksensa huumaavien aineiden osalta. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa sisäinen luotettavuus liittyy siihen, miten luotettavia ja tutkittavan ilmiön kannalta keskeisiä tietoja tutkimukseen osallistuvilta saadaan ja miten luotettavia johtopäätöksiä tehdään (Lukkarinen, H. 2000. Sepelvaltimotautia sairastavien elämänlaatu ja elämäntilanne).

Tutkimuslomakkeen suunnittelussa oli otettava huomioon kysymysten selkeys ja ymmärrettävyys. Kysymysten tuli keskittyä vain niihin asioihin joita tutkitaan. Edellisen opinnäytetyön ja muiden tutkimusten johdosta opinnäytetyön tekijöillä oli jonkinlainen kuva tutkittavasta ilmiöstä. Heikkilän mukaan tutkimusta tehdessä olisi toivottavaa tuntea tutkittava aihepiiri etukäteen, joten perehtymällä aiheeseen voidaan välttää tilanne, jossa tutkija tekee väriä tulkintoja tuloksistaan, varsinkin jos tutkimuskohde on tutkijalle outo (Heikkilä 2001, 16).

Opinnäytetyön tekijät laativat kysymyslomakkeen aikaisemman lomakkeen pohjalta. Hienoisia painotuseroja lomakkeista on kuitenkin löydettävissä, esi-

merkiksi tässä työssä päihteiden käytön ja Synkkis – toiminnan tarkastelu ja muutokset nousivat enemmän esille. Näihin vaikuttivat mm. tutkijoiden omat mielenkiinnon kohteet ja se, että molemmat ovat olleet mukana Synkkiksen toiminnassa.

Kvantitatiivisen tutkimuksen luotettavuus perustuu ensisijaisesti tutkittavan ilmiön mittaamisen onnistumiseen, mikä tarkoittaa luotettavan mittarin, sopivien tutkimusmenetelmien ja aineiston käsittelytapojen valintaa (Lukkarinen 2000). Voikin kysyä, onko kyselylomake luotettava keino saada tietoa nuorten alkoholinkäytöstä. Kattaako sillä saatava tieto tutkittavaa kenttää tarpeeksi?

6.6 Kyselyn suorittaminen ja aineiston analyysi

Tutkimus toteutettiin kouluissa aamu- tai aamupäivätunneilla tutkijoiden ollessa läsnä. Tällöin kyseessä on kontrolloitu kysely. Kahdessa koulussa tutkijat olivat paikalla samaan aikaan, kun taas yhdessä kyselyt suoritettiin samanaikaisesti kahdessa eri luokassa, joten tutkijat jakaantuivat niihin. Nyyssönen ja Telén viittaavatkin Hirsjärveen (1997), joka jakaa kontrolloidun kyselyn vielä kahteen osaan; informoituun ja henkilökohtaisesti tarkastettuun kyselyyn. Informoidussa kyselyssä tutkijat menevät itse tekemään kyselyn ja antavat ohjeita ja neuvovat sekä valvovat kyselyn tekemistä. (Nyyssönen ja Telén 2002, 43).

Ennen oppituntien alkamista tutkijat esittelivät itsensä ja asiansa. He ohjeistivat nuoria lomakkeen täytössä ja he kävivät lomakkeen pääpiirteittäin läpi sekä mahdolliset ongelmakohdat selitettiin, mikäli oppilaat niistä kysyivät. Ennen lomakkeiden täyttämistä käytiin läpi myös muutama käytännön seikka. Lomake tuli täyttää kuulakärkikynällä, ja tutkijat jakoivatkin niitä sellaisille, joilla sellaista ei ollut. Lomakkeen lisäksi oppilaille jaettiin kirjekuoret, joihin täytetyt lomakkeet laitettiin. Tutkijat olivat varanneet kyselylomakkeen täyttämiseen yhden oppitunnin. Käytännössä vastaaminen vei yhdeksäsluokkalaisilta noin 20 minuuttia. Oppitunnin loppuun tutkijat keräsivät kirjekuoret. Oppituntien loppuun tutkijat kertoivat tutkimuksesta ja omista opinnoistaan.

Kuten Nyysönen ja Telén (2002) mainitsevat on aineiston analyysiin monia tapoja. He viittaavat Hirsjärveen (1997), jonka mukaan kvantitatiivisessa tutkimuksessa pyritään usein selittämään jotain ilmiötä tilastollisia analysointimenetelmiä käyttäen (Nyysönen & Telén 2002, 43). Otoksoon suuruudesta johtuen he olivat omassa opinnäytetyössään käyttäneet SPSS – ohjelmaa. Nyt suoritettussa tutkimuksessa otoskoko oli aikaisempaa suurempi, joka olisi puolustanut saman ohjelman käyttöä, mutta tutkijoiden vajavaisten tietotekniikkataitojen johdosta he päätyivät käyttämään yksinkertaisempaa Word–tekstinkäsittelyohjelmaa. Aikaa SPSS- ohjelman opettelulle ei myöskään ollut, eikä kurssia sellaiseen järjestetty kyseisenä ajankohtana.

Word-tekstinkäsittelyohjelman käyttö tulosten analysoinnissa oli käytännössä helppoa, mutta samalla kankeaa ja aikaa vievää. Tutkijat joutuivat käsittelemään kyselylomakkeen kysymykset yksi kerrallaan ja jaottelemaan vastaajat iän ja sukupuolen mukaan sekä laskemaan näiden lukumäärät kappaleittain käsin.

Tutkimustulokset koottiin sekä Word-ohjelmalla, että Excel-taulukko-ohjelmalla luotuihin taulukoihin. Avoimet vastaukset koottiin yhteen, jonka jälkeen niistä tehtiin yhteenvedot.

7. TUTKIMUKSEN TULOKSET

Kyselylomakkeen 26 kysymystä jakautuivat tutkimusongelmien mukaisesti viiteen osioon:

1. Vastaajan taustatiedot (kysymykset 1 ja 2)
2. Nuorten vapaa-ajan vietto (kysymykset 3 ja 4)
3. Nuorten alkoholinkäyttö (kysymykset 5-12)
4. Muiden päihteiden käyttö (kysymykset 13-17)
5. Nuorten kriisipäivystys Synkkis ja Lutakon kahvila (kysymykset 18-26)

7.1 Tutkimukseen osallistuneiden nuorten taustatiedot

Tutkimukseen osallistui 126 yhdeksäsluokkalaista nuorta eripuolilta Jyväskylään. Heistä 71 oli poikia ja 55 tyttöjä. Kyselyyn vastanneiden ikä vaihteli 14 ja 17 vuoden välillä. Suurin osa vastanneista nuorista oli 15-vuotiaita. (Taulukko 1.).

Taulukko 1. Kyselyyn vastanneiden nuorten ikäjakauma (n=126)

		Ikä				Yht.	%
		14 v.	15 v.	16 v.	17 v.		
Sukupuoli	tyttö	3	47	5	0	55	43,65 %
	poika	5	58	7	1	71	56,35 %
Yhteensä		8	105	12	1	126	
%		6,35 %	83,33 %	9,52 %	0,80 %		100 %

7.2 Jyväskyläläisten yhdeksäsluokkalaisten vapaa-ajan vietto viikonloppuisin

Kysymys kolme selvitti, miten yhdeksäsluokkalaiset viettävät perjantai- ja lauantai-iltaansa kello 18.00 jälkeen. Vaihtoehdot ovat melko laajoja, sillä tarkoitus oli saada esiin viikonloppuun vieton tärkeimmät ajanvietteet. Näin esimerkiksi vaihtoehdon ”kotona oleskelu” alle voi sisältyä aktiviteetteja, kuten lukeminen ja television katselu. On huomioitavaa, että osa nuorista ei ohjeista huolimatta halunnut tai osannut vastata kaikkiin vaihtoehtoihin molempien päivien (perjantai ja lauantai) osalta. Tästä johtuen tutkimustulosten analysointi oli hankalaa, esimerkiksi nuori oli valinnut yhden aktiviteetin kohdalta useamman vaihtoehdon tai oli vastannut kysymyksiin vain toisen päivän osalta.

Vastauksista on luettavissa kodin merkitys vapaa-ajassa. Reilusti yli puolet yhdeksäsluokkalaaisista viettää perjantaisin vapaa-aikaansa usein tai melko usein kotona. Perjantai- ja lauantai-iltojen välillä on pieni ero kotona aikaansa

viettävien määrässä; lauantai-iltaisain nuoret viettävät aikaansa hieman enemmän hengaillemalla. Tietokoneiden käytön suuri suosio lisää vaikutelmaa siitä että nuoret viihtyvät kuitenkin pääosin kotona. Vastaavasti leffoissa, konserteissa ja bileissä vietettiin vähemmän aikaa. (Taulukko 2.).

Taulukko 2. Miten nuoret viettävät vapaa-aikaansa perjantai- ja lauantai-iltaisain (n=126)

Vapaa-ajan vietto- tavat perjantaisin	Usein	Melko usein	Silloin tällöin	Harvoin	Ei koskaan
Harrastukset	21	22	23	27	29
Tietokoneet	23	32	35	26	7
Hengailu	21	25	36	22	10
Discot, bileet	4	4	14	46	53
Kotona	32	44	22	20	4
Leffassa	1	2	28	64	25
Konserteissa	2	3	12	28	77

Vapaa-ajan vietto- tavat lauantaisin	Usein	Melko usein	Silloin tällöin	Harvoin	Ei koskaan
Harrastukset	19	18	23	28	41
Tietokoneet	22	40	31	21	7
Hengailu	28	27	41	15	13
Discot, bileet	4	3	16	39	54
Kotona	21	48	32	14	4
Leffassa	1	5	30	58	25
Konserteissa	2	2	10	30	76

Kuten Nyysösen ja Telénin (2002) työssä, niin tässäkin nuorten vapaa-ajan viettoa tutkittiin sukupuolittain. Tuloksista käy ilmi, että vastaajien sukupuoli vaikutti heidän vapaa-ajan viettoonsa. Pojat viettävät tyttöjä useammin aikaa kotona ja tieto- / pelikoneen parissa. Pojista kotona perjantaisin viettää usein tai melko usein 63,4 % ja lauantaisin 55 %. Tieto- tai muun pelikoneen parissa aikaa viettää perjantaisin usein tai melko usein 46,5 % ja lauantaisin 59,1 %. Tytöt vastaavasti harrastivat poikia enemmän; perjantai-iltaisain 29 % tytöistä viettää usein tai melko usein harrastusten parissa ja lauantaisin 16,4 %. Tytöt

myös käyttävät poikia enemmän vapaa-aikaa nuorten suosimaan hengailuun; tytöistä perjantaisin usein tai melko usein viettää vapaa-aikaansa hengailemalla 56,4 % ja lauantaina 55 %. (Liitetaulukko 1.).

Tulosten mukaan diskot, bileet ja konsertit ovat vielä yhdeksäsluokkalaistenkin keskuudessa melko harvinaisia vapaa-ajan viettotapoja. Pojista viettää perjantaisin 82 % ja lauantaisin 75 % harvoin tai ei koskaan diskoissa tai bileissä. Tyttöillä vastaavat luvut ovat perjantain osalta 74,5 % ja lauantain 72,7 %. Perjantaisin 91,5 % pojista viettää vapaa-aikaansa harvoin tai ei koskaan konserteissa ja lauantaisin 88,7 %. Tyttöjen osalta luvut ovat perjantaisin 72,7 % ja lauantaisin 78,2 %. (Liitetaulukko 1.).

Kysymyksessä kolme oli annettu mahdollisuus vastata myös omin sanoin, mikäli nuori viettää vapaa-aikaansa jollain muulla kuin lomakkeessa mainitulla tavalla. Vastauksia tuli 28 nuorelta. Esiin nousivat muun muassa juominen tai ryypääminen, erilaisten pelien pelailu ja ulkoilu.

Kysymyksessä neljä pyrittiin syventämään edellisen kysymyksen tietoja. Siinä selvitettiin paikkoja, missä yhdeksäsluokkalaiset viettävät vapaa-aikaansa perjantai- ja lauantai-iltaisina. Kysymys sisälsi sekä konkreetteja paikkoja, että mahdollisuuden vastata omin sanoin. Nyysösen ja Telénin (2002) käyttämiä vastausvaihtoehtoja muokattiin ja päivitettiin, muun muassa jättämällä pois vaihtoehdot Nuorisokahvila Walkers ja Kulttuurikeskus Siperia niiden lakattua olemasta.

Kysymyksen neljä vastaukset noudattelivat edellisen kysymyksen tuloksia. Kuten Nyysösen ja Telénin (2002) tuloksissa, vastauksissa korostui kodin ja sen lähiympäristön merkitys. Aikaa vietettiin enimmäkseen kavereiden kanssa omalla tai kaverin asuinalueella. Toisaalta taas nuoret viettivät harvoin tai ei koskaan aikaa Lutakossa, Harjulla ja nuorisotiloissa. Viimeisimmäksi mainittu vaihtoehto kertoo nuorten vähäisestä kiinnostuksesta heille järjestettyyn nuorisotoimintaan. (Taulukko 3).

Taulukko 3. Missä nuoret viettävät vapaa-aikaansa perjantai- ja lauantai-iltaisain (n=126)

Vapaa-ajan vietto- paikat perjantaisin	Usein	Melko usein	Silloin tällöin	Harvoin	Ei koskaan
Kotona	33	43	21	18	6
Kavereiden luona	13	50	45	9	4
Harrastusten parissa	13	19	27	30	32
Omalla tai kaverin asuinalueella	29	35	34	20	4
kävelykadulla ja ostoskeskuksissa	10	14	26	49	24
Nuorisotiloissa	1	6	13	31	72
Harjulla	2	0	7	26	87
Lutakossa	0	4	12	19	88
Kotibileissä	1	13	22	34	54
Jyväskylän ulkopuolella	4	4	15	56	42

Vapaa-ajan vietto- paikat lauantaisin	Usein	Melko usein	Silloin tällöin	Harvoin	Ei koskaan
Kotona	30	45	19	23	8
Kavereiden luona	14	52	37	14	5
Harrastusten parissa	10	21	25	27	34
Omalla tai kaverin asuinalueella	23	33	37	19	7
kävelykadulla ja ostos- keskuksissa	9	14	21	47	30
Nuorisotiloissa	1	6	12	26	76
Harjulla	1	1	4	23	89
Lutakossa	1	4	12	16	87
Kotibileissä	2	8	21	34	54
Jyväskylän ulkopuolella	5	6	12	53	44

Myös vapaa-ajan viettopaikoissa löytyi eroja sukupuolten mukaan. Kotona pojista viettää perjantaisin usein tai melko usein 66,2 % ja lauantaisin 60,6 %. Tytöistä vastaavasti kotona viihtyy perjantaisin 53 % ja lauantaisin 58,2 %. Omalla tai kaverin asuinalueella pojista viettää vapaa-aikaansa perjantaisin usein tai melko usein 52 % ja lauantaisin 44 %. Tyttöillä vastaavat luvut olivat perjantaisin 49 % ja lauantaisin 45 %. (Liitetaulukko 2.).

7.3 Jyväskyläläisten nuorten päihteiden käyttö

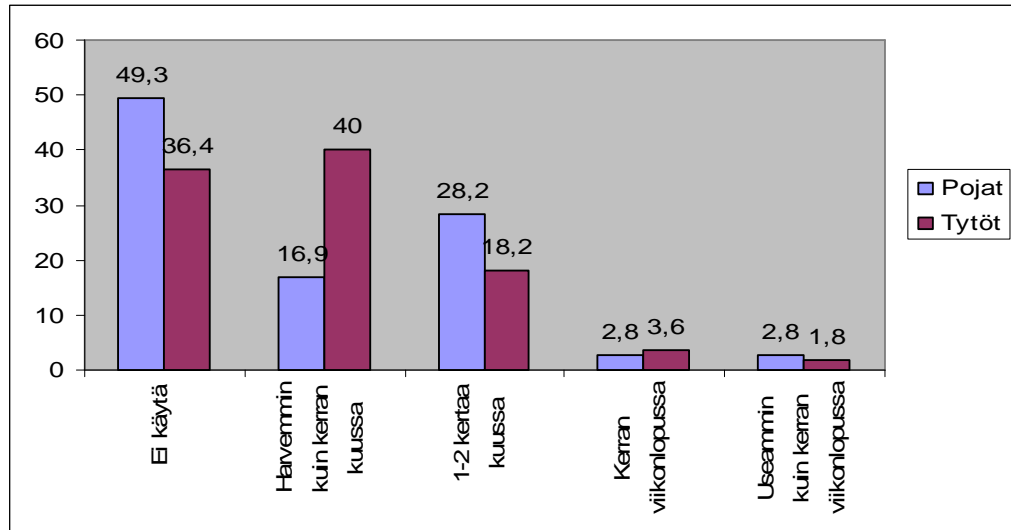
Lähtökohtaisesti opinnäytetyön tekijät olettivat yhdeksäsluokkalaisten vapaa-ajan viettoon kuuluvan myös päihteitä. Lisäksi oletettiin nuorten käyttävän hieman enemmän päihteitä kuin Nyysösen ja Telénin tutkimat kahdeksäsluokkalaiset. Toisaalta kuten aikaisempi tutkimus osoitti, suurin osa nuorista oli päihteettömiä. Samantyyppisiä tuloksia odotettiin myös tältä tutkimukselta. Kysymyksillä 5-12 selvitettiin jyväskyläläisten yhdeksäsluokkalaisten alkoholinkäyttöä viikonloppuisin, sen luonnetta ja vanhempien tietämystä siitä. Kysymykset 13–17 keskittyivät huumaavien aineiden käytön selvittämiseen.

7.3.1 Alkoholinkäyttö

Kysyttäessä kuinka usein yhdeksäsluokkalaiset käyttävät alkoholia viikonloppuisin, 43,7 % ilmoitti, ettei käytä alkoholia ollenkaan. Yhteensä 27 % yhdeksäsluokkalaisista sanoi käyttävänsä alkoholia harvemmin kuin kerran kuussa. 1-2 kertaa kuukaudessa alkoholia käyttäviä oli 24 %. Kerran viikonloppussa alkoholia sanoi käyttävänsä yhteensä neljä nuorta, kaksi poikaa ja kaksi tyttöä. Yhteensä kolme nuorta sanoi puolestaan käyttävänsä useammin kuin kerran viikonloppussa. (Liitetaulukko 3.). 126 nuoresta kahdeksan ilmoitti käyttävänsä alkoholia myös viikolla, jos perjantaita ei lasketa mukaan (liitetaulukko 4.).

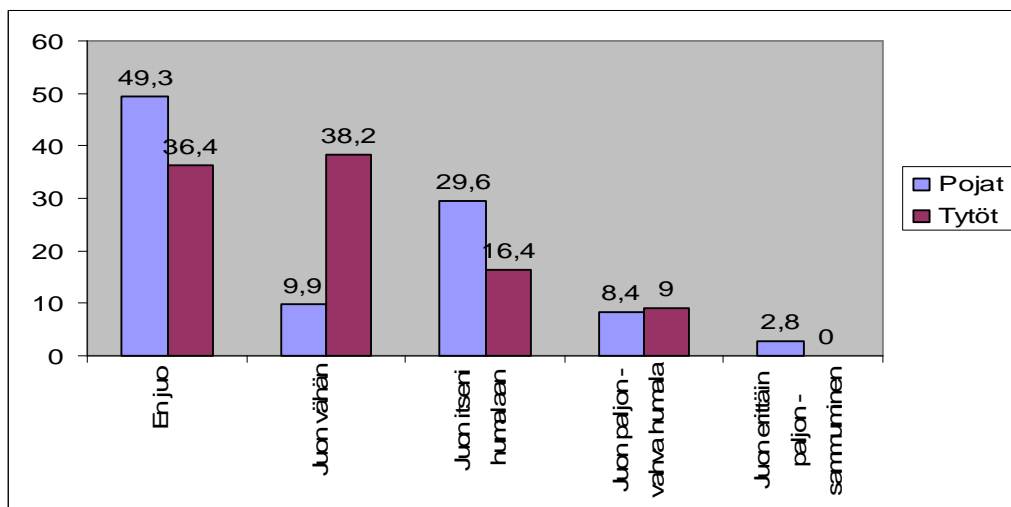
Sukupuolten välillä oli eroja myös alkoholinkäytön suhteen. Pojista suurempi osa (49,3 %) ilmoitti olevansa raitis; eroa tyttöihin (36,4 %) oli 12,9 prosenttiyksikköä. Huomattavin ero sukupuolten välillä syntyi harvemmin kuin kerran

kuussa käyttävien määrässä; tytöistä 40 % ja pojista 16,9 % kuului tähän ryhmään. Eroa syntyi myös 1-2 kertaa kuussa alkoholia käyttävien ryhmässä, ero oli 10 prosenttiyksikköä. (Kuvio 1.).

Kuvio 1. Nuorten alkoholinkäyttö viikonloppuisin sukupuolen mukaan (%) (n=126)

Nuorten alkoholinkäytön luonnetta tarkasteltaessa humalaan juovien määrissä poikien osuus on huomattavasti tyttöjä suurempi, ero oli jopa 13,2 prosenttiyksikköä. Tytöistä valtaosa eli 38,2 % (21 kpl) juo alkoholia vähän; pojista suurin osa eli 49,3 % (35 kpl) ei juo ollenkaan. Vahvaan humalaan juovien määrässä ei ole havaittavissa sukupuolesta johtuvia eroja (Kuvio 2. ja liitetaulukko 8.).

Kuvio 2. Nuorten alkoholinkäytön luonne sukupuolen mukaan (%) (n=126)

Seuraavaksi kysymyslomakkeella selvitettiin yhdeksäsluokkalaisten yleisimpiä alkoholinkäyttöpaikkoja. Tiedot ovat erityisen tärkeitä opinnäytetyön yhteistyötahon, eli Nuorten erityispalvelukeskuksen, toiminnan kannalta. Saatujen tietojen valossa Synkkiksen toiminnan painopisteitä olisi mahdollista määritellä.

Aikaisempien olettamusten mukaan nuoret käyttävät alkoholia kotona tai muuten sisätiloissa, esimerkiksi kotibileissä. 119 vastauksesta kävi ilmi, että alkoholia käytettiin yleisimmin kaverin luona, kotibileet olivat seuraavaksi suosituin. (Liitetaulukko 5.). Lisäksi kysymykseen oli mahdollista omin sanoin. Alla esimerkkejä nuorten vastauksista:

"Puistossa" (tyttö)

"Jossain ulkona" (tyttö)

"Jossain kesällä, talvella kaverin luona" (poika)

"Kavereiden kanssa jossain muualla kuin kotona" (tyttö)

"Poikaystävän luona" (tyttö)

"Lounaispuisto" (tyttö)

"Pihalla kavereiden kanssa" (poika)

"Ulkobileissä" (poika)

"Ulkona, asuinalue" (poika)

Kysymykseen Kenen seurassa yleensä käytät alkoholia? oli mahdollista valita yksi tai useampi vaihtoehto. Tällä tavoin pyrittiin kartoittamaan kaikki mahdolliset vaihtoehdot, eikä ainoastaan sitä kenen kanssa alkoholia yleisimmin käytetään. Tuloksista käy ilmi, että 125 vastauksesta 42:ssa alkoholia käytetään useimmin suuressa porukassa, esimerkiksi kotibileissä. Sukupuolen mukaan eroa syntyi kaverin ja huoltajien kanssa alkoholia käytettäessä; tytöistä 26 sa-

noi käyttävänsä alkoholia kaverin kanssa, kun poikien vastaava osuus oli 13. Huoltajien kanssa alkoholia käytti 6 tyttöä ja pojista vain yksi. (Liitetaulukko 6.).

Alkoholijuomia koskevaan kysymykseen oli samalla tavalla mahdollista valita yksi tai useampi vaihtoehto. Kysymyksessä pyrittiin selvittämään kaikki mahdolliset nuorten käyttämät alkoholijuomat, jota varten oli varattu avoin kohta. 125 vastauksesta suosituimmaksi juomaksi nousi olut (42 kpl). Seuraavaksi suosituimpina, keskenään melkein samansuuruisilla määrillä, tulivat juomasekoitukset (29 kpl), siideri (28 kpl), väkevät (27 kpl) ja lonkero (26 kpl). (Liitetaulukko 7.). Avoimia vastauksia saatiin kuudelta nuorelta. Tutkijoiden yllätykseksi kaksi poikaa vastasivat juovansa kiljua ja yksi tyttö mainitsi yleisimmäksi käyttämäkseen alkoholijuomaksi absintin.

Kysyttäessä syitä alkoholinkäytölle, yhdeksäsluokkalaisten 123 vastauksesta yleisimmäksi nousi vaihtoehto ”se on kivaa” 40 vastauksella. Huomioitavaa kuitenkin on, että yleisesti oletettu sosiaalinen paine ei ollut luettavissa vastauksista, sillä vain viisi vastaajaa ilmoitti käyttävänsä alkoholia, koska kaveritkin käyttävät. Toisaalta hieman huolestuttavana piirteenä vastauksista nousi esille, että 12 vastauksen mukaan alkoholinkäyttö oli tapa. (Liitetaulukko 9.). Myös tähän kysymykseen oli mahdollista vastata omin sanoin, alla muutama esimerkki:

”Välillä voi maistella” (tyttö)

”Rentoutuakseni esim. koeviikon jälkeen” (tyttö)

”Tuntuu hyvältä” (poika)

”Välillä on kivaa vähän juoda mutta kohtuullisesti” (tyttö)

”Tulee rento olo ja kaikki huolet häviää” (tyttö)

”Seurustelujuoma” (tyttö)

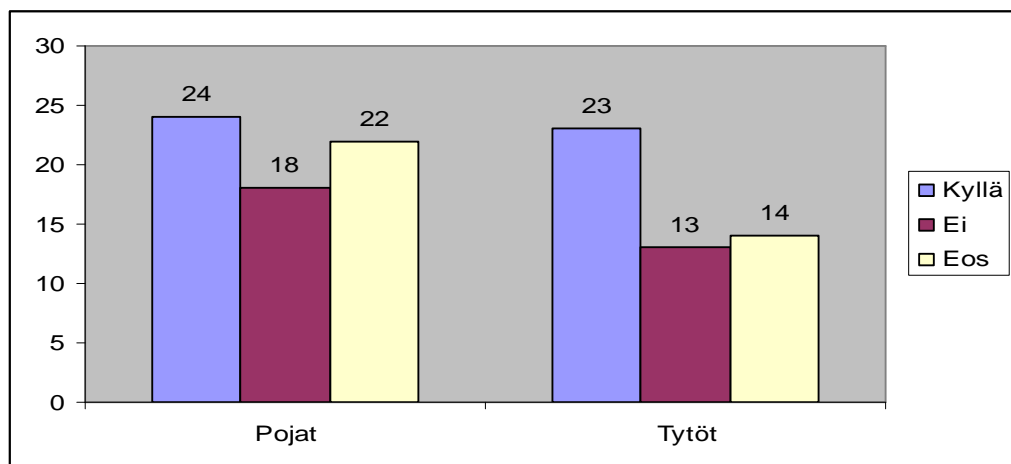
”Hyvät juomat hyvä seura, kaveriporukalla vietetään aikaa” (tyttö)

”Kokeilunhalu” (tyttö)

”Estojen poisto” (poika)

”Vaihtelua elämään” (tyttö)

Viimeisessä alkoholikysymyksessä pyrittiin selvittämään vanhempien tietämystä lastensa suhteesta alkoholiin. Kysymyksessä ei asetettu alkoholinkäytölle merkitystä, toisin sanoen vastauksiin sisältyvät sekä alkoholia käyttävien että raittiiden oletukset vanhempien tietoisuudesta heidän tilanteestaan. Kysymykseen vastasi 114 nuorta. Tuloksista on luettavissa, että poikien osalta erot tietämisen ja ei-tietämisen osalta on suurempi kuin tyttöjen osalta. 23 tytön mukaan heidän vanhempansa tietävät heidän tilanteestaan, kun oletus ei-tietämisestä sai 13 vastausta. (Kuvio 3. ja liitetaulukko 10.).

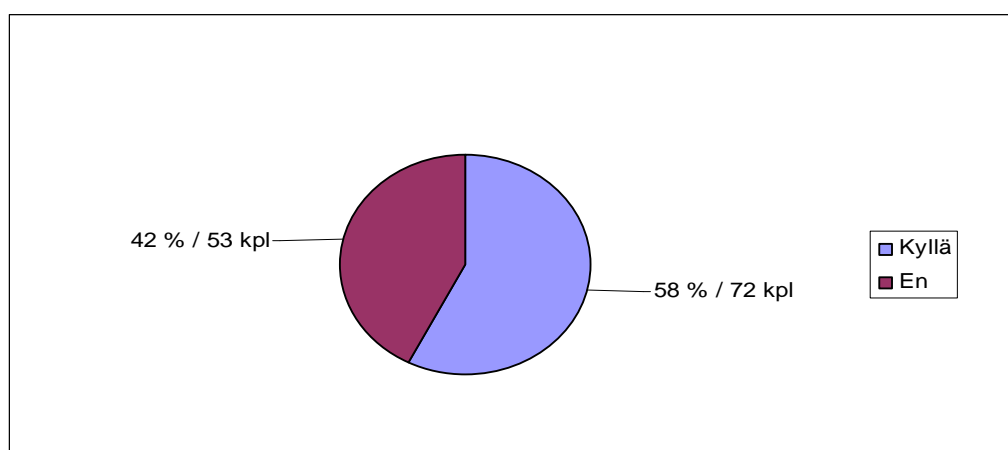
Kuvio 3. Vanhempien tietoisuus nuorten alkoholinkäytöstä nuorten mukaan (n=114)

7.3.2 Huumaavien aineiden käyttö

Kuten Nyysönen ja Telén (2002) tässäkin työssä haluttiin selvittää jyvaskyläisten nuorten huumaavien aineiden käyttöä, tosin nyt yhdeksäsluokkalaisten osalta. Huumeiksi luokiteltavien aineiden laajan kirjon johdosta työssä käyte-

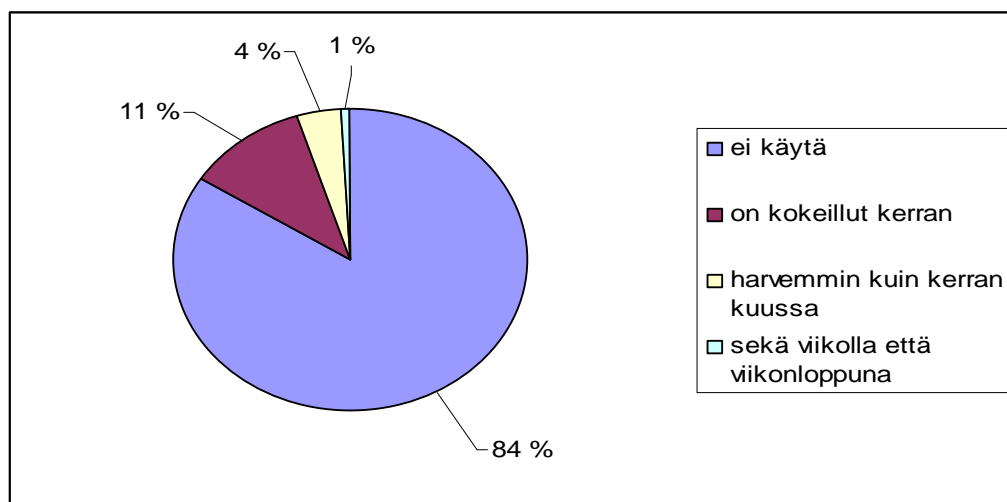
tään niistä yhteisnimitystä huumaavat aineet. Nämä kattavat perinteisten huumeiden, esimerkiksi kannabis, lisäksi myös muut huumaavat aineet, esimerkiksi liuottimet tai lääkeaineiden väärinkäyttö. Kysymyksiin oli mahdollista valita yksi useampi vaihtoehto, paitsi kysyttäessä vanhempien tietoisuutta nuorten huumaavien aineiden käytöstä. Tällä tavoin pyrittiin saamaan mahdollisimman laaja kirjo vastauksia, ilman että vastauksia jäisi pois.

Suurin osa tutkituista yhdeksäsluokkalaista ei käytä eikä ole kokeillutkaan huumaavia aineita, mutta yli puolet eli 72 nuorta 125 vastaajasta tietää omasta ikäluokastaan jonkun huumaavia aineita käyttävän. (Kuvio 4.).

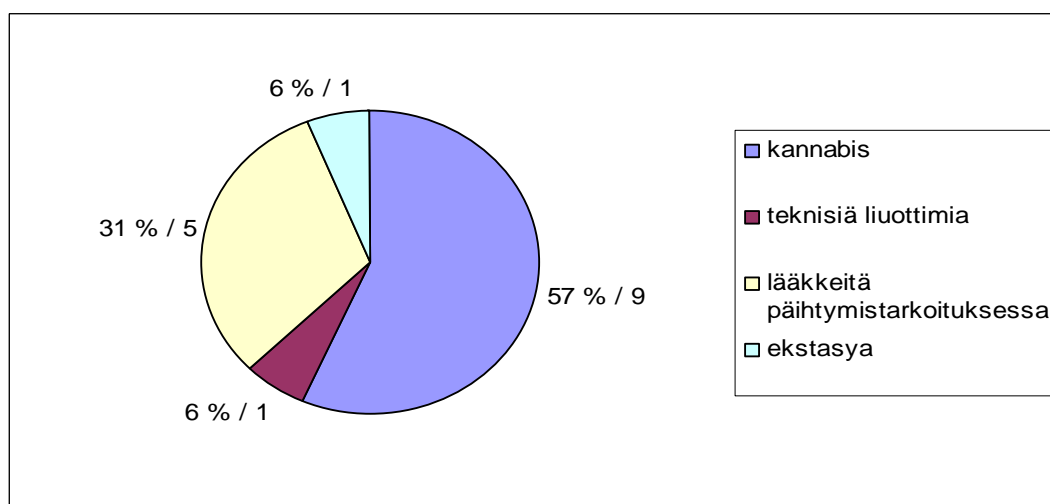
Kuvio 4. Tiedätkö omasta ikäluokastasi jonkun huumaavia aineita käyttävän (n=125)

Huumaavien aineiden käyttöä selvittävässä kysymyksessä 105 yhdeksäsluokkalaista ilmoitti, ettei käytä niitä. Huumaavia aineita kerran kokeilleita nuoria oli 14 kappaletta. Onkin huomioitavaa, että nämä 14 nuorta eivät tutkimuksen mukaan käytä huumaavia aineita säännöllisesti. Tutkimuksessa on pyritty erottelemaan aineita säännöllisesti käyttävät ei-käyttäjistä tai kerran kokeilleista. Tulosten mukaan viisi nuorta eli 4 % vastanneista kertoi käyttävänsä huumaavia aineita harvemmin kuin kerran kuussa. Erityisesti merkille pantavaa on, että yksi vastaaja ilmoitti käyttävänsä huumaavia aineita sekä viikolla että viikonloppuna. Pojista pieni enemmistö on tyttöihin verrattuna kokeillut huumaavia aineita kerran. Muilta osin luvuissa ei ole suurta poikkeamaa sukupuolen mukaan. (Liitetaulukko 11.).

Kuvio 5. Nuorten huumaavien aineiden käyttö (125 vastausta)

Tulosten mukaan yleisin yhdeksäsluokkalaisten nuorten käyttämä huumaava aine oli kannabis, jota käytti yhteensä 9 nuorta. Kannabiksen käyttö oli huomattavasti yleisempää poikien keskuudessa; pojista seitsemän ilmoitti käyttävänsä kannabista, kun taas tytöistä kaksi sanoi käyttävänsä sitä. Toiseksi yleisin huumaava aine oli lääkkeiden käyttö päihtymistarkoituksessa. Kahdessa muussa huumaavassa aineessa käyttäjiä oli molemmissa yksi ja tutkijoiden pieneksi yllätykseksi ainoa ekstasyn käyttäjäksi tunnustautunut oli tyttö. (Liitetaulukko 12.).

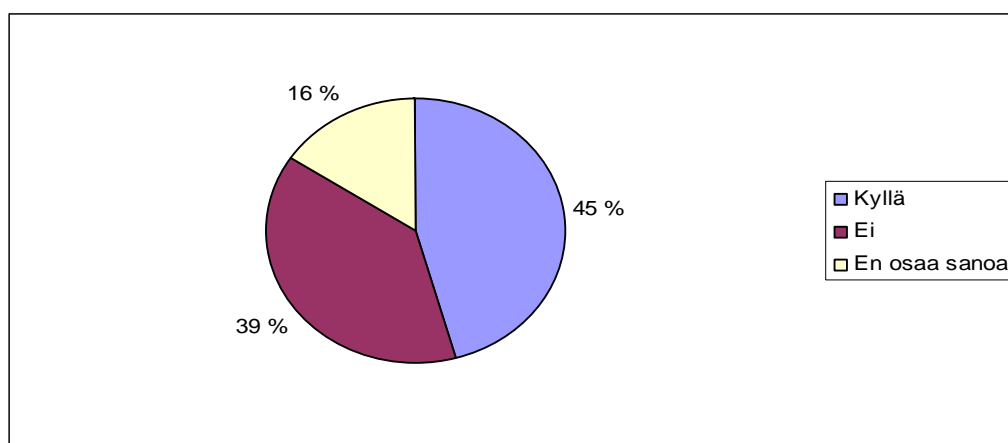

Kuvio 6. Yleisimmät nuorten käyttämät huumaavat aineet (16 käyttäjää)

Kysyttäessä kenen seurassa yhdeksäsluokkalaiset nuoret käyttävät huumaavia aineita vastauksista näkyi kavereiden merkitys; 11 nuorta ilmoitti käyttävänsä yleisimmin kavereiden kanssa. Isommassa porukassa huumaavia aineita

ta ilmoitti käyttävänsä neljä nuorta, kun taas yksin yksi nuori. (Liitetaulukko 13.).

Viimeisessä huumaavia aineita käsittelevässä kysymyksessä tiedusteltiin vanhempien tietämystä lastensa suhteesta huumaaviin aineisiin nuorten itsensä mukaan. Kysymyksessä pyrittiin kartoittamaan tilannetta, käytti nuori huumaavia aineita tai ei. Kysymykseen vastasi 101 nuorta. Suurin osa eli 45 % (46 kpl) vastanneista vastasi vanhempien tietävän heidän tilanteestaan huumaavien aineiden suhteen. Vastaavasti 39 % (39 kpl) vastanneista ei uskonut vanhempien tietävän heidän tilanteestaan. (Kuvio 7. ja liitetaulukko 14.).

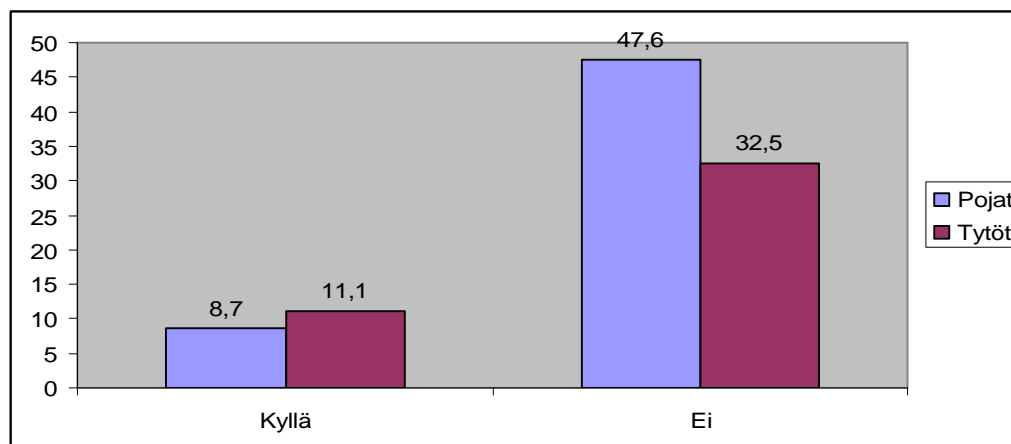

Kuvio 7. Vanhempien tietoisuus nuorten huumaavien aineiden käytöstä nuorten mukaan (n=101)

7.4 Nuorten kriisipäivystys Synkkiksen tunnettavuus ja Lutakon kahvila

Opinnäytetyössä pyrittiin selvittämään yhdeksäsluokkalaisten nuorten tietämystä Kriisipäivystys Synkkiksen toiminnasta ja heidän kokemuksiaan siitä. Tarkoituksena oli kartoittaa nuorten tietämystä ja toisaalta sitä, miten ja missä tilanteissa Synkkis ja nuoret ovat kohdanneet. Toisin kuin Nyyssösellä ja Telénillä, lomakkeessa oli pieni tietoisuus Synkkiksestä ennen varsinaisia kysymyksiä. Suorittamalla tällainen kysely tietous Synkkiksestä ja sen toiminnasta levisi niidenkin oppilaiden keskuuteen, jotka eivät olleet siitä aiemmin kuulleet.

Kysymykseen vastanneista (126 kpl) nuorista 80,1 % (101 kpl) ei tuntenut Synkkistä tai sen toimintaa. Vastaavasti 19,9 % (25 kpl) ilmoitti tuntevansa sen. (Kuvio 8. liitetaulukko 15.).

Kuvio 8. Nuorten tietoisuus Kriisipäivystys Synkkiksestä (%) (n=126)

Nuorilta kysyttiin heidän mielipidettään Synkkiksestä ja he saivat vastata siihen omin sanoin. Kysymykseen saatiin 101 vastausta joista valtaosa (71) oli sävyiltään positiivinen. Negatiivissävytteisiä vastauksia oli viisi ja loput 25 olivat neutraaleja tai niistä ei voinut päätellä vastaajan kantaa. Alla esimerkkejä vastauksista.

Myönteiseen palautteeseen liittyi toteamus ja painotus siitä, ettei nuori ole tarvinnut Synkkiksen apua. Lisäksi epätietoisuus toimintaa kohtaan leimasi vastauksia:

”Varmasti hyvä niille, jotka käyttävät päihteitä. Itse en kylläkään käytä, joten minulle siitä ei ole hyötyä” (poika)

”Ihan jees. Aika moni ei vaan uskalla puhua kelleen mistään. En mäkään avaudu ku itelleni” (tyttö)

”hyvä asia. on hyvä juttu, että nuorilla on semmonen paikka missä jutella.” (tyttö)

"Hyvä systeemi, mutta sitten on aika paha juttu, jos vanhemmat ei tiedä, että nuori juo, ja sit se nuori jää kiinni Synkkiksille, niin porukat saa tietää" (tyttö)
"Jos se auttaa nuoria ja on nuorien puolella, niin se on ihan hyvä asia. Kunhan ei heti pelotella poliisilla! Itellä ei ole tarvetta" (poika)

"ihan hyvältä kuulostaa mut en usko et tuun tarvitsee kriisiapua.." (tyttö)

"no ihan kiva sillein. kun ne voi viedä kotia jos ei ole mitenkään kunnossa, eivätkä kerro vanhemmille, esim. semmoset saappaatki vei mun kaverin kerran kotia kun se oli niin huonossa kunnossa." (tyttö)

Yhden tytön vastauksessa oli kommentoitu Synkkiksen toiminnan nykytilaa:

"Hyvä juttu, mutta vois päivystää useammin" (tyttö)

Kielteisiin vastauksiin liittyi tietämättömyys toimintaa kohtaan:

"En tiedä koko Synkkiksestä mitään eikä suoraan sanottuna kiinnostakkaan" (poika)

"Huono" (poika)

"turha porukka, mutta hyvä kun vie turvaan jos on hätä" (tyttö)

En osaa sanoa vastauksissa oli kuitenkin viitteitä toiminnan piirteistä:

"en ole koskaan kuullut, sellaiset nuoret joidenka alkoholin käyttö ylittää omat rajansa ovat säälettäviä" (poika)

"en osaa sanoa, en ole pahemmin tutustunut, mutta kuulostaa sellaiselta tavanomaiselta avunantopäivystykseltä" (poika)

Kysymyksiin onko Kriisipäivystys Synkkis auttanut sinua tai tunnetko ketään jota se olisi auttanut, saatiin vastauksia 123 kappaletta. Kaksi nuorista kertoi Synkkiksen auttaneen heitä henkilökohtaisesti ja 12 kertoi tuntevansa henki-

lön jota Synkkis olisi auttanut. Täten suurin osa vastaajista ei ole ollut missään tekemisissä Synkkiksen kanssa. (Liitetaulukot 16. ja 17.)

Kysymyslomakkeen viimeisessä varsinaisesti Synkkistä koskevassa kysymyksessä nuorilta tiedusteltiin, missä tilanteissa nuoret ottaisivat yhteyttä kriisipäivystys Synkkikseen. Kysymykseen saatiin 96 vastausta. Kysymykset jaoteltiin neljään kategoriaan. 31 nuorta ottaisi yhteyttä Synkkikseen päihteisiin liittyvissä ongelmissa, kuten sammuminen, oksentaminen, riippuvuus tai huumeiden käyttö. Alla nuorten mietteitä:

"Jos on sammunut" (poika)

"jos kaveri oksentelisi ja olis ihan huonossa kunnossa en kyl tiedä miten yhteyttä voi ottaa" (tyttö)

"esim. jos jompikumpi sortuu huumeisiin ym. päihteisiin tai nettiriippuvuuteen" (poika)

"Jos olisi todella huonossa kunnossa laattaisi paljon ja hourisi ihmeitä" (poika)

Nuorten vastauksista oli myös luettavissa toinen, ei päihteisiin liittyvä kategoria. Nuorista 35 ottaisi yhteyttä Synkkikseen jonkin kriisin tai vaikean elämäntilanteen sattuessa omalle tai kaverin kohdalle. Alla nuorten mietteitä:

"jos on "kriisi hätä" " (poika)

"Jos itseläni tai kaverillani menisi huonosti ja katsoisin itseni tai hänen tarvitsevan apua" (tyttö)

"Jos kaverin elämä olisi aivan rappiolla tai huonolla tolalla" (poika)

"Jos tulee hetki jolloin ei ole ystäviä ja harkitsee itsemurhaa" (poika)

Kolmanteen ja neljänteen kategoriaan laskettiin kuuluvaan ne vastaukset joissa nuoret eivät ottaisi ylipäätään yhteyttä Synkkikseen (9) ja ne joissa nuoret

eivät osaa sanoa mielipidettään johtuen tietämättömyydestä (21). Ohessa nuorten näkemyksiä:

"En missään, jos jotain vakavampaa niin soitan kyl 112" (poika)

"Enpä s tiä. En tiä numeroa?" (tyttö)

Kyselylomakkeen viimeiset kysymykset koskivat Lutakon kahvilaa, koska Synkkiksen yhteistyö on huomattavasti lisääntynyt Lutakon kanssa. Ensimmäiseksi kysyttiin, onko nuori vierailut Lutakon kahvilassa ja onko hän tavannut synkkisläisiä siellä. Kysymyksiin saatiin molempiin 124 vastausta, joista 20 sanoi vierailleensa siellä, mutta ainoastaan yksi kertoi tavanneensa Synkkispäivystäjiä kahvilassa. Sukupuolella ei ollut vaikutusta vierailleiden nuorten määrään; tyttöjä ja poikia oli vierailut kahvilassa yhtä monta. (Liitetaulukot 18. ja 19.)

Viimeiseksi tutkijat kysyivät Lutakon kahvilan tarpeellisuudesta ja siitä, miten nuoret kehittäisivät sitä. 122 vastauksesta 22 oli sitä mieltä että se on tarpeellinen, kun taas 16 ei pitänyt sitä tarpeellisena. Huomioitavaa on se että poikien (14 kpl) osuus kielteisistä vastauksista oli huomattavasti suurempi kuin tyttöjen (2 kpl). Lisäksi suurin osa (84 kpl) vastanneista ei osannut ilmaista mielipidettään kahvilan tarpeellisuudesta. (Liitetaulukko 20.). Kysymykseen jossa tiedusteltiin kahvilan kehittämistä, vastasi 69 yhdeksäsluokkalaista nuorta. Suurin osa vastauksista oli sellaisia, joissa nuori ei tiennyt, ei osannut sanoa tai ei olisi kehittänyt toimintaa mitenkään. Nuorten vähäinen asiointi vaikutti siis asiaan. Alla muutamia nuorten esittämiä kehitysideoita:

"Halvempaa" (tyttö)

"En tiedä? Tekee siitä viihtyisän ja myy siellä syötävää ja juotavaa. Rento fiilis" (poika)

"Enemmän pullaa" (poika)

8. POHDINTA

Tämä opinnäytetyö on jatkoa Nyysösen ja Telénin (2002) tekemälle opinnäytetyölle *Missä ne luuraa?* Tutkimus jyvaskyläläisten kahdeksaluokkalaisten vapaa-ajasta ja päihteiden käytöstä viikonloppuisin. He mainitsivat työssään jatkotutkimushaasteena kyselyn suorittamisen päihteiden osalta vuotta vanhempien, eli yhdeksäsluokkalaisten parissa. Yhtäläisyytenä töiden välillä on niiden tilaaja, eli Jyväskylän Nuorten erityispalvelukeskus, ja erityisesti kriisipäivystys Synkkis. Tutkimuksessa kyseltiin Synkkiksen tunnettavuutta ja uutena osiona Lutakon kahvilan (tulevan Walkers-kahvilan) käyttöastetta. Tutkimustulokset antavat Synkkikselle ja Jyväskylän kaupungin nuorisotyölle reaalikaikasta tietoa nuorten vapaa-ajan vietosta ja päihteiden käytöstä, mutta myös tietoa Synkkiksen ja nuorten välisestä suhteesta.

8.1 Tutkimustulosten tarkastelua

Vapaa-aika. Toisin kuin Nyysösen ja Telén (2002), tässä työssä keskityttiin enemmän päihteiden käyttöön, jolloin vapaa-ajan viettoa kartoitettiin suppeammin. Vapaa-aikaa selvittäviin kysymyksiin (ks. luku 6.2) saatiin pieniä ongelmia lukuun ottamatta vastauksia runsaasti. Tuloksista saa viitteitä nuorten vapaa-ajan keskeisistä piirteistä. Tuloksista nousee esiin muutama huomionarvoinen seikka:

- kodin merkitys vapaa-ajassa
- nuorten hengailu asuinalueella
- kiinnostuksen puute nuorille järjestettyä toimintaa kohtaan

Yhdeksäsluokkalaisten nuorten vapaa-ajan vietossa kodin merkitys on suuri. Poikien kohdalla korostuu tietokoneen ja muiden pelikoneiden merkitys; pojista neljäsosa viettää usein aikaansa sekä perjantaina että lauantaina tietokoneiden parissa. Tytöillä vastaavasti hengailu korostui poikia enemmän. Pojat viettävät tyttöjä enemmän vapaa-aikaansa viikonloppuiltaisin kotona. Julkisuudessa on toisaalta keskusteltu kriittiseen sävyyn tietokoneiden ja Internetin vaikutuksista nuoren kasvuun ja kehitykseen, mutta toisaalta on kuitenkin to-

dettu, että niillä voi olla suojaava vaikutus päihteiden käytön varhaiseen aloittamiseen.

Toisena mainitsemisen arvoisena piirteenä nousi esiin nuorten vapaa-ajan vietto lähiöissä. Kuten Nyysönen ja Telén (2002, 59) mainitsevat, nuorten vapaa-ajan vietto on muuttunut lähiökeskeisemmäksi. Tutkimustuloksista on luettavissa kiinnostuksen vähyys järjestettyä nuorisotoimintaa kohtaan. Nuorisotilat, kuten nuorisokahvilat, bänditilat ja Tanssisali Lutakko kiinnostavat vain murto-osaa tutkituista yhdeksäsluokkalaisista nuorista; suurin osa tytöistä ja pojista käyttää nuorisotilojen tai Tanssisali Lutakon palveluita harvoin tai ei koskaan. Toisaalta, kuten nuorisosihteerin Risto Kähkönen mainitsee, vuodesta 2002 on lakkautettu kolme nuorisotilaa: Lokintilan bänditila sekä Keljonkan-kaan ja Halssilan nuorisotilat. Nuorisotilojen vähäinen käyttö on huomattu myös muissa kaupungeissa. Tästä hyvänä esimerkkinä käy Helsingin Sanomien uutinen 1.1.2008 ”ABC-huoltoasemista tullut nuorisotilan korvikkeita” savonlinalaisnuorista, jotka viettävät aikaansa ABC-liikeasemalla. Nuorten mukaan ei ole muitakaan paikkoja, jotka olisivat niin myöhään auki. Lisäksi ABC:llä on tarjottavanaan rahapelejä ja pikaruokaa.

Näin suppealla kartoituksella ei saa kattavaa kuvaa yhdeksäsluokkalaisten vapaa-ajan viettotavoista, tai -paikoista, mutta tulokset ovat käytettävissä suuntaviivoina. On jopa kyseenalaistettava kysymysvaihtoehdot ja niiden kohdentuminen nuorten arkeen. Tuloksissa vain muutama vaihtoehto keräsi enemmistön äänistä usein tai melko usein – kohtaan. Miten ja missä yhdeksäsluokkalaiset nuoret sitten viettävät vapaa-aikaansa? Voidaankin olettaa että nuorilla ei ole niin sanottua standardia viikonlopun vieton suhteen; valmiit vastausvaihtoehdot eivät välttämättä tavoittaneet niitä viettotapoja tai -paikkoja, jotka ovat nuorille tärkeimpiä.

Alkoholinkäyttö. Tutkimustulokset osoittavat että alle puolet (55 kpl) vastanneista yhdeksäsluokkalaisista (126 kpl) nuorista ei käytä alkoholia lainkaan. Syitä päihteettömyydelle on monia, mutta kuten Nyysönen ja Telénkin (2002, 61) mainitsevat on yksilöllisten arvojen korostumisella nyky-yhteiskunnassamme oma roolinsa. Vertaispaine ei ole enää niin suuri, vaan nuoret uskaltavat tehdä yksilöllisiä ratkaisuja ja päihteen elämäntyyli on

esimerkki sellaisesta. Myös lisääntynyt tietokoneiden ja pelikoneiden käyttö toimii osaltaan päihteiden käyttöä vähentävänä tekijänä.

On kuitenkin huomioitavaa, että yli puolet eli 56,3 % vastanneista käyttää alkoholia. Reilu neljännes eli 27 % vastanneista käyttää alkoholia kerran kuussa ja miltei sama määrä eli 24 % sanoi käyttävänsä alkoholia 1-2 kertaa kuussa. Alkoholia joka viikonloppu (kerran tai useammin viikonlopun aikana) käyttäviä oli seitsemän nuorta. Kuten Nyyssönen ja Telénkin (2002, 62) kertovat, tutkimustulokset antavat jyvaskyläläisten nuorten alkoholinkäytöstä kaksijakoisen kuvan; toisaalta on paljon raittiita nuoria, mutta taas ne, jotka käyttävät alkoholia, käyttävät sitä verrattain paljon. Tämä siitä syystä, että tutkijoiden mielestä alkoholinkäyttö jo kerran kuussa on yhdeksäsluokkalaiselle nuorelle huomattava määrä.

Alkoholinkäytössä on havaittavissa selviä sukupuolikohtaisia eroja. Yhdeksäsluokkalaiset tytöt juovat poikia harvemmin ja vähemmän, kun taas pojilla käyttö on tiheämpää ja vahvasti humalahakuista; tytöistä 22 juo harvemmin kuin kerran kuussa poikien osuuden ollessa 12. Vähän alkoholia käyttäviä tyttöjä oli 21 ja poikia taas 7; humalaan tytöistä joi itsensä vain 9 poikien vastaavan luvun ollessa 21. Tutkijoiden mielestä tämä tulos vahvistaa mielikuvaa siitä, että humalajuominen kuuluu poikien varttumiseen ja sosialisointiin vahvemmin kuin tyttöillä. Ilmiöön uskotaan liittyvän jonkinlainen näyttämisen halu ja tarve saada ”kovan jätkän” maine kavereiden keskuudessa.

Vaikka tutkimustulokset nuorten vapaa-ajan viettopaikoista näyttäisivät murentavan oletusta, että nuoret eivät viettäisi aikaansa kotibileissä, alkoholinkäyttöpaikoista kertovan taulukon mukaan alkoholia käytetään melko usein juuri kotibileissä. Näin ollen nuoret näyttäisivät käyvän kotibileissä. Pojista viidesnes ilmoitti käyttävänsä alkoholia kaverin luona, tytöistä taas reilu kolmannes. Tytöt käyttävät poikia useammin alkoholia kaverin kanssa, pojat vastaavasti useammin isommassa porukassa. Keskustassa alkoholia ei käyttänyt juuri kukaan, kuten ei oikeastaan missään muuallakaan ulkona. Tästä voidaan päätellä, että yhdeksäsluokkalaiset käyttävät alkoholia joko pienellä porukalla kaverin luona tai isommassa porukassa kotibileissä. Tuloksiin on varmasti osaltaan vaikuttanut tutkimusajankohta; kesäiseen aikaan ulkona alkoholia käyttä-

viä nuoria olisi oletettavasti ollut hieman enemmän. Tästä huolimatta näyttäisi siltä, että nuorten juominen on siirtynyt pääsääntöisesti sisätiloihin.

Huumaavat aineet. Tulosten mukaan yli puolet yhdeksäsluokkalaisista kertoi tietävänsä ikäisistään jonkun huumaavia aineita käyttävän. Yksi selitys tähän voisi olla se, että hyvin moni nuori tietää juuri sen tietyn henkilön, jonka tiedetään joskus kokeilleen tai käyttäneen huumaavia aineita; huumaavia aineita kokeilleita saati käyttäviä nuoria ei kuitenkaan ole paljon. Tällaiset henkilöt varmasti nousevat nuorten tietoisuuteen helposti ja jäävät mieleen. (Pojat olivat tyttöjä useammin kokeilleet huumaavia aineita kerran.) Huumeita kokeiltiin tai käytettiin enimmäkseen kavereiden kanssa, joten tässä tulee ilmi aineiden käytön sosiaalinen ulottuvuus; ensikosketus aineisiin saadaan oletettavasti muiden ihmisten läsnä ollessa. Kaiken kaikkiaan yhdeksäsluokkalaisten huumeidenkäyttö on onneksi hyvin vähäistä, vaikka toki jokainen tapaus on aina liikaa.

Kriisipäivystys Synkkis ja Lutakon kahvila. Tuloksista käy selvästi ilmi, että kriisipäivystys Synkkis ja Lutakon kahvila ovat nuorille pääosin tuntemattomia; jopa neljä viidestä vastanneesta ilmoitti, että ei tunne Synkkistä. Tästä huolimatta nuoria, jotka tunsivat jonkun, jota Synkkis oli auttanut, oli huomattavasti enemmän kuin niitä, joita Synkkis oli auttanut. Yhtenä selittävänä tekijänä saattoi olla, että tutkimuksella ei tällä kertaa tavoitettu juuri niitä nuoria, joita Synkkis on autettu. Toinen mahdollinen selitys voisi olla, että tieto autetuista nuorista olisi levinnyt kuulopuheena. Vähäisestä tunnettavuudesta huolimatta suurimmassa osassa nuorten avoimista vastauksista oletettiin Synkkiksen olevan hyvä juttu, vaikka itse toiminnan sisällöstä heillä ei olisi mitään kuvaa. Tunnettavuutta olisikin siis tarpeen lisätä. Kouluihin järjestettävien infotilaisuuksien lisäksi uutena piirteenä Internetin luomia mahdollisuuksia tulisi käyttää monipuolisesti hyväksi. Eräänä konkreettisenä esimerkkinä voisi toimia Synkkikselle perustettavat omat kotisivut. Sivuilla olisi tietoa toiminnasta, mutta myös esimerkiksi nuoria ja heidän tarpeitaan ja ongelmiaan huomioiva keskustelupalsta.

Lutakon kahvila on suhteellisen uusi asia, mikä näkyy osaltaan myös tutkimustuloksissa; kahvilan tunnettavuus on pieni mutta sen vierailijamäärä yllät-

tävän suuri ottaen huomioon sen, että nuoret ilmoittivat ylipäänsäkin viettävänsä aikaa Lutakossa vähän (Liitetaulukko 2). Voidaankin kysyä, ovatko nuoret sekoittaneet tanssisali Lutakon ja Lutakon kahvilan keskenään. Myöskään nuoret eivät olleet yhtä vastaajaa lukuun ottamatta tavanneet Synkkiksen päivystäjiä kahvilassa. Osaltaan tämä on selitettävissä sillä, että Synkkis on lisännyt rooliaan Lutakossa vasta aivan hiljattain.

8.2 Vuosien 2002 ja 2007 tutkimustulosten vertailua

Erona aikaisempaan kahdeksaluokkalaisia koskevaan tutkimukseen on, että yhdeksäsluokkalaisia koskevassa tutkimuksessa raittiiden osuus oli pienempi. Vähän juovien ja myös alkoholia runsaasti käyttävien määrä on tässä tutkimuksessa suurempi kuin aikaisemmin. Sukupuolten välisiä eroja tarkastellessa huomataan, että yhdeksäsluokkalaisilla itsensä humalaan juovien poikien määrä on huomattavasti suurempi kuin tyttöjen, kun taas aikaisemmassa tutkimuksessa eroa ei ollut. Yhdeksäsluokkalaisten tyttöjen osuus vähän alkoholia käyttävien määrästä oli huomattavasti suurempi kuin kahdeksaluokkalaisilla, vaikka samansuuntainen ero sukupuolten välillä on molemmissa luokkasteissa nähtävissä. Yhdeksäsluokkalaiset, varsinkin tytöt, käyttävät alkoholia kahdeksaluokkalaisia useammin huoltajan tai huoltajien kanssa. Tästä voidaan olettaa, että vanhemmat näkevät yhdeksäsluokkalaisten lapsensa jo sen verran kypsänä, että tarjoavat tälle alkoholia. Epäselväksi jää, missä yhteydessä alkoholia huoltajien kanssa käytetään: onko kyseessä vaikkapa ruoka-juoma vai illanistuminen yhdessä nuoren kanssa.

Kuten aiemmassa tutkimuksessa, myös tässä huomattiin, että nuorten alkoholinkäyttöä ei juuri tapahdu ulkosalla, vaan nuoret juovat joko kaverin luona tai kotibileissä sisätiloissa. Nuorten kriisipäivystys Synkkiksen toiminnan näkökulmasta katsottuna nuorten juomisen siirtyminen sisätiloihin tarkoittaisi toiminnan painopisteen voimakasta suuntaamista puhelinpäivystykseen. Toiminnan sisällön viimeaikaisten muutosten johdosta Synkkiksellä ei ole enää niin paljon aikaa lähiöissä kiertelemiseen kuin ennen. Toiminnan painopiste onkin siltä osin puhelinpäivystyksessä.

Huumaavien aineiden käytön osalta erona edelliseen tutkimukseen on, että poikien osuus on yhdeksäsluokkalaisten kohdalla kerran kokeilleiden määrässä huomattavasti suurempi kuin kahdeksäsluokkalaisten. Tästä on nähtävissä, että pojat ovat tulleet tyttöjen rinnalle huumekekokeiluissa. On kuitenkin huomattava, että aikaa edellisestä tutkimuksesta on kulunut jo viisi vuotta ja että tutkittavat edustavat eri vuosiasteita. Käyttäjien lukumäärissä ei juuri näy eroja tutkimusten välillä, toisin kuin Nyyssönen ja Telén (2002, 63) omassa tutkimuksessaan olettavat; heidän mukaansa tulokset olisivat synkemmät jos kohderyhmä olisi yhdeksäsluokkalaiset.

Synkkiksen osalta sekä 8.- että 9. luokkalaisten tietämys Synkkisestä oli vähäistä, mutta myös molemmat ikäluokat pitivät toimintaa tärkeänä ja tarpeellisenä. Synkkiksen tunnettavuutta onkin jatkossa pyrittävä lisäämään.

8.3 Jatkotutkimushaasteet

Vaikka nuorten alkoholinkäyttöä yleensä on Suomessa tutkittu paljon, on nuorten raittiuteen liittyvien tekijöiden tutkiminen kuitenkin jäänyt vähemmälle huomiolle (Winter, T. 2004, 9-10). Myös alkoholinkäyttöä on tutkittu lähinnä syiden ja seurausten pohjalta. Onkin huomioitavaa, että nuorten asennoituminen alkoholia kohtaan elää jatkuvasti ajassa. Määräajoin suoritettavat kouluterveyskyselyt tutkivat muun muassa nuorten alkoholinkäytön määriä. Samalla tavoin olisi hyvä kartoittaa nuorten ja samalla heidän vanhempiansa asennoitumista päihteisiin, onhan kaveripiirillä ja vanhemmilla todistetusti vaikutus yksilön arvomaailmaan.

Suurta osaa, vaikkakin alle puolta vastanneista, edustaa tässä tutkimuksessa ne nuoret jotka eivät käytä päihteitä. Tässä tutkimuksessa ei varsinaisesti tutkittu päihteettömän elämän valinnoita nuoria tai tekijöitä, jotka vaikuttavat siihen. Jotta saataisiin laajempaa näkökulmaa aiheeseen, on hyvä viitata opinnäytetyöhön, jossa on tutkittu päihteettömän elämäntavan valinnoita nuoria. Antti Apajalahti toteaa opinnäytetyössään Miksi nuori ei juo? (2007, 32), että nuoret ovat valmiita tekemään isoja päätöksiä omassa elämässään mitä tulee raittiuden valitsemiseen. He ovat huomanneet muutoksen tuomina valintaa

tukevina seikkoina muun muassa lisääntyvän positiivisuuden ja sen myötä tulevan sekä henkisen että fyysisen hyvinvoinnin (2007, 17). Tällaisten nuorten asennemaailma on aivan omanlaisensa ja vaatiikin tarkempaa huomiota tarkastellessa suomalaisten nuorten alkoholinkäyttöä.

Jatkotutkimushaasteeksi tässä työssä tutkijat nostaisivat tarpeen tutkia nuorten ja heidän vanhempiensa asennemuutoksia suhteessa päihteisiin. Samalla saataisiin kuvaa siitä mitkä seikat edesauttavat päihteettömän elämäntyylin valitsemiseen tai päihdekokeilujen aloittamisen siirtämiseen myöhemmäksi. Tällä tavoin kunnilla olisi mahdollisuuksia ohjata ja kohdentaa päihdetyötä päihteiden käyttöä ennaltaehkäisevään suuntaan tarkemmin. Apajalahti (2007) mainitseekin, että kuntien päihde- ja nuorisotyössä käytetään aikaa ja varoja nuorten raittiuden edistämiseen, mutta tutkimuksessaan hän huomasi, että niiden todelliset vaikutukset nuorten käyttäytymiseen vaihtelevat. Apajalahden tutkimista nuorista kukaan ei kokenut päihdetyötä tai esimerkiksi nuorisotiloja päihteettömyyttä edistäväksi. Tosin hän viittaa väitöskirjaan, jonka mukaan terveydenhoitajien pitämällä valistuksella on vaikutusta nuorten päihdeiden käyttöön. (Apajalahti 2007, 32–33).

LOPUKSI

Opinnäytetyön tekeminen oli molemmille tutkijoille uusi ja siksi ainutlaatuinen prosessi, jossa koeteltiin niin fyysisiä, psyykkisiä, sosiaalisia kuin taloudellisia-kin voimavaroja. Työn tekeminen on ollut kuitenkin opettavaista ja tutkijat huomasivat matkan varrella asioita, jotka olisi voitu tehdä toisin. Työ kantaa todennäköisesti hedelmää tulevaisuudessa muutenkin kuin pelkästään tutkimuksena; tekijät ovat kehittäneet itsessään piirteitä, joita on mahdollista hyödyntää ja työstää jatkossa.

Tutkijat haluaisivat kiittää yhdessä ja erikseen tutkimukseen osallistuneita kouluja ja erityisesti kyselyn suorittaneita yhdeksäsluokkalaisia nuoria. Lisäksi suuret kiitokset menevät kaikille, jotka ovat edesauttaneet työn tekoa ja valmistumista, esimerkiksi opiskelijaruokala Hoivakan väkeä. Rock!

LÄHTEET

Aaltonen, M., Ojanen, T., Vihunen, R., Vilén M. 2003 Nuoren aika. WSOY, Porvoo.

Ahlström, S., Metso, L. & Tuovinen, E. L. 2002. Mikä lisää nuoren riskiä tupakoida, humaltua ja kokeilla marihuanaa. Yhteiskuntapolitiikka -lehti 5/2002, 423–429. Viitattu 13.12.2007 <http://yp.stakes.fi/NR/rdonlyres/F290BB3D-C52A-4536-86C7-A3D380C6C987/0/YP52002.pdf>

Alkula, T., Pöntinen, S. & Ylötaalo, P. 1994. Sosiaalitutkimuksen kvantitatiiviset menetelmät. Porvoo: WSOY.

Apajalahti, A. 2007. Miksi nuori ei juo? – Päihteettömän elämäntavan valintojen nuorten kokemuksia. Opinnäytetyö. Jyväskylän ammattikorkeakoulu, Sosiaali- ja terveysala.

Asikkalan nuorisotoimi. Erityisnuorisotyö. Viitattu 20.12.2007 <http://nuori.asikkala.fi/?sivu=erityisnuorisotyö>

Elämä on parasta huumetta ry. Lehdistöiedote 4.4.2006. Imppaaminen – unohdettu tapa päihdyä vaarallisesti. Viitattu 2.1.2008 http://www.eoph.fi/images/tiedotteet/HV_tiedote_imppaus_3_4_06.pdf

Hallman, M., Kannas, L & Tynjälä, J. 1992. Tupakka, tuoppi ja elämisen terveytyyli. Tutkimus 11–16-vuotiaiden tupakoinnista ja alkoholikäytöstä. WHO-koululaistutkimus, Sosiaali- ja terveyshallitus raporteja 61.

Heikkilä, T. 2001. Tilastollinen tutkimus. Helsinki:Edita.

Helsingin Sanomien verkkoliite 1.1.2008. ABC-huoltoasemista tullut nuorisotilojen korvikkeita. Viitattu 9.1.2008. <http://www.hs.fi/kotimaa/artikkeli/ABC-huoltoasemista+tullut+nuorisotilan+korvikkeita/1135232943427>

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.

Jaatinen, J. 2000. Viattomuuden tarinoita. Nuoret päihdekulttuurin kuvaajina. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus, raportteja 251. Saarijärvi.

Kemppinen, P. 1997 Nuori minänsä vankina, 1. osa alkoholi, imppaaminen, lääkkeet, huumeet, kielteinen elämä. Vantaa: Kannustusvalmentus Oy.

Kinnunen, T. & Liukkonen, E. 2003. Jyväskyläläisten nuorten alkoholin käyttö ja siihen yhteydessä olevat perhetekijät seurantatutkimuksen valossa. Kasvatustieteen Pro gradu -tutkielma. Opettajankoulutuslaitos. Jyväskylän yliopisto. Viitattu 10.12.2007 <http://thesis.jyu.fi/v04/G0000434.pdf>

Kähkönen, R. 7.1.2008 Henkilökohtainen tiedonanto.

Lukkarinen, H. 2000. Sepelvaltimotautia sairastavien elämänlaatu ja elämäntilanne. Pitkittäistutkimus lääkkeillä, pallolaajennuksella tai ohitusleikkauksella hoidettujen kokemuksista. Oulun yliopisto. Viitattu 2.10.2007.
<http://herkules oulu.fi/isbn9514254627/html/c2663.html>

Luopa, P. & Räsänen, M. & Jokela, J. & Rimpelä, M. 2005. Kouluterveyskyselyn valtakunnalliset tulokset vuosina 1999–2004. Aiheita 12/2005. Stakes, Helsinki

Lähteenmaa, J. 2004. Nuorisokulttuuri ja alkoholi 2000-luvun alun Suomessa: lievää käännettä humala- ja alkoholikielteisyyteen ja sen tulkintaa. Tommi 2004. Alkoholi- ja huumeetutkimuksen vuosikirja. Alkoholi- ja huumeetutkijain seura Ry. Viitattu 12.12.2007
http://www.ahts.fi/index.php?option=com_content&task=view&id=31&Itemid=49

Nyysönen, J. & Telén, J. 2002. Missä ne luuraa? Tutkimus jyvaskylälaisten kahdeksaluokkalaisten vapaa-ajasta ja päihteiden käytöstä viikonloppuisin. Opinnäytetyö. Jyväskylän ammattikorkeakoulu, Sosiaali- ja terveysala.

Opetusvirasto. 15.1.2008. Henkilökohtainen tiedonanto.

Partanen, J. & Metso, L. Duodecim terveyskirjasto. Huumeiden ja lääkkeiden käyttö huumaustarkoituksessa. Viitattu 13.12.2007

www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=suo00020

Permikangas, M. 1985. Jyväskylän Synkkis päivystys. Tutkielma nuorisotyön tutkintoa varten, Luther-opisto.

Pitkänen, T. & Pulkkinen, L. Onko alkoholin käytön alaikäraja tuulesta temmatu? Tommi 2003. Alkoholi- ja huumeetutkimuksen vuosikirja. Alkoholi- ja huumeetutkijain seura Ry. Viitattu 12.12.2007

http://www.ahts.fi/index.php?option=com_content&task=view&id=31&Itemid=49

Pohjolainen, Seppo. 2.1.2008. Henkilökohtainen tiedonanto.

Pulkkinen, L., Kalavainen, J., Kangas, A. & Marin, M. 1988. keskisuomalainen nuori: Päihteiden käyttö nuorten elämässä. Jyväskylän yliopiston Psykologian laitoksen julkaisuja 294.

Päihdetilastollinen vuosikirja 2002, Alkoholi ja huumeet, SVT Sosiaaliturva 2002:3

Rimpelä, A. & Rimpelä, M., Lintonen, T., Rahkonen, O., Räsänen, M., Pere, L. ja Jokela, J. 2005. Suomen Lääkärilehti. Terveystieteiden artikkeli 23/2005 vsk 60 s. 2611–2617

Salasuo, M. 2005. Huumeaallot sukupolvi-ilmiöinä. Tommi 2005. Alkoholi- ja huume tutkimuksen vuosikirja. Alkoholi- ja huume tutkijain seura Ry. Viitattu 17.1.2008

http://www.ahts.fi/index.php?option=com_content&task=view&id=31&Itemid=49

Stakes. Kouluterveyskyselyn valtakunnalliset tulokset vuodelta 2001. Viitattu 11.12.2007

<http://info.stakes.fi/kouluterveyskysely/FI/tulokset/taulukot2001/paihteet01.htm>

Stakes. Kouluterveyskyselyn valtakunnalliset tulokset vuodelta 2003. Viitattu 11.12.2007

<http://info.stakes.fi/kouluterveyskysely/FI/tulokset/taulukot2003/paihteet03.htm>

Stakes. Kouluterveyskyselyn valtakunnalliset tulokset vuodelta 2005. Viitattu 11.12.2007

<http://info.stakes.fi/kouluterveyskysely/FI/tulokset/taulukot2005/paihteet05.htm>

Stakes. Kouluterveyskyselyn valtakunnalliset tulokset vuodelta 2007. Viitattu 11.12.2007

<http://info.stakes.fi/kouluterveyskysely/FI/tulokset/taulukot2007/paihteet07.htm>

Stakes. Sosiaali- ja terveydenhuollon taskutilasto 2006. Viitattu 13.12.2007

www.stakes.fi/NR/rdonlyres/D3517D45-4DD2-4B5F-A90E-D0A859B430B2/0/Tasku2006suomi.pdf

Stenberg, A. 2001. Palveluoperaatio Puutsi. Kaksitoista vuotta Porvoossa. Opinnäytetyö. Diakonia ammattikorkeakoulu, Järvenpään yksikkö. Viitattu 20.12.2007

http://kirjastot.diak.fi/files/diak_lib/Helsinki2001/StenbergAntti2001.pdf

Tenhunen, A. 14.1.2008. Keski-suomalainen. Viina tappaa aina vaan lisää ja lisää.

Tigerstedt, C. 2007 Nuoret ja alkoholi. Alkoholi- ja huumeutkijain seura & Nuorisotutkimusverkosto/nuorisotutkimusseura, julkaisuja 75. Helsinki: Hakapaino Oy.

Valli, R. 2001. Johdatus tilastolliseen tutkimukseen. Kirjapaino Oy. Jyväskylä: Gummerus.

Vantaan kaupungin Internet-sivut. Vantaa välittää –hanke, Internetkysely 2007. Viitattu 14.1.2008

http://www.vantaa.fi/i_alaetusivu.asp?path=1;220;4724;6948;59722;59690

Winter, T. 2004. Nuorten raittius ja siihen vaikuttavat tekijät (Dissertation). (Lääketieteellinen tiedekunta) Helsinki, Helsingin yliopisto. Viitattu 13.12.2007

<https://oa.doria.fi/bitstream/handle/10024/1526/nuortenr.pdf?sequence=1>

Österberg, E. 2006. Alkoholinkäyttö Suomessa. viitattu 13.12.2007

<http://www.paihdelinkki.fi/Tietoiskut/111-alkoholinkaytto-suomessa>

LIITTEET

Liite 1. Kyselylomake

Jyväskyläläisten nuorten vapaa-ajan vietto ja päihteiden käyttö perjantai- ja lauantai-iltaisina

Tämä kyselylomake on tarkoitettu sinulle, yhdeksäsluokkainen nuori! Tässä kyselylomakkeessa on kysymyksiä liittyen vapaa-ajan viettoosi ja mahdolliseen päihteiden käyttöösi. Lopussa on vielä muutama kysymys liittyen nuorten kriisipäivystys Synkkikseen ja Lutakon kahvilaan. Rengasta jokaisen kysymyksen kohdalla vain yksi vaihtoehto, jollei toisin ole mainittu.

Huom! Kysely toteutetaan anonymisti. Älkää siis kirjoittako lomakkeeseen nimeänne tai muita tietojanne. Kyselyn tuloksista ei ole yksittäiset vastaukset luettavissa, vaan käsittelemme ne ryppäinä, mm. iän ja sukupuolen mukaan. Kyselyn tulokset luovutetaan tarvittaessa koulukohtaisesti koulunne käyttöön.

1. Sukupuoli

- 1) tyttö
- 2) poika

2. Ikä

- 1) 14 v.
- 2) 15 v.
- 3) 16 v.
- 4) 17 v.

Vapaa-ajan vietto

3. Miten yleensä vietät vapaa-aikaasi perjantai- ja lauantai-iltaisoin klo 18.00 jälkeen?

Ympyröi sopivin numero jokaisen vaihtoehdon kohdalta, molempien iltojen (pe-la) osalta

	Perjantai					Lauantai				
	Usein	Melko usein	Silloin tällöin	Harvoin	En koskaan	Usein	Melko usein	Silloin tällöin	Harvoin	En koskaan
Harrastusten parissa	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
Tietokoneen tai muiden pelikoneiden parissa	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
Hengailemalla	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
Discoissa, bileissä	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
Olen kotona	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
Käyn leffassa	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
Konserteissa (esim. Tanssisali Lutakko)	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
Teen jotain muuta, mitä? _____ _____	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5

4. Missä yleensä vietät vapaa-aikaasi perjantai- ja lauantai-iltaisoin klo 18.00 jälkeen?

Ympyröi sopivin numero jokaisen vaihtoehdon kohdalta, molempien iltojen (pe-la) osalta

	Perjantai					Lauantai				
	Usein	Melko usein	Silloin tällöin	Harvoin	En koskaan	Usein	Melko usein	Silloin tällöin	Harvoin	En koskaan
Kotona	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
Kavereiden luona	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
Harrastusten parissa	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
Omalla tai kaverin asuinalueella	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
Kävelykadulla ja ostoskeskuksissa	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
Nuorisotiloissa	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
Harjulla	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
Tanssisali Lutakossa	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
Kotibileissä	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
Jyväskylän ulkopuolella	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
Jossain muualla, missä? _____ _____	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5

Alkoholi

Myös seuraavat kysymykset koskevat perjantai- ja lauantai-iltoja, jollei toisin ole mainittu

5. Kuinka usein käytät alkoholia viikonloppuisin?

Ympyröi vain yksi vaihtoehto

- 1) en käytä alkoholia
- 2) harvemmin kuin kerran kuussa
- 3) 1-2 kertaa kuussa
- 4) kerran viikonloppussa
- 5) useammin kuin kerran viikonloppussa

6. Käytätkö alkoholia viikolla (ma-to)?

- 1) kyllä
- 2) en

7. Missä käytät yleensä alkoholia?Ympyröi vain yksi vaihtoehto

- 1) en käytä
- 2) kotona
- 3) kaverin luona
- 4) kotibileissä
- 5) keskustassa
- 6) Harjulla
- 7) jossain muualla,
missä?_____

8. Kenen seurassa yleensä käytät alkoholia?Voit valita yhden tai useamman vaihtoehdon

- 1) en käytä
- 2) yksin
- 3) kaverin kanssa
- 4) isommassa porukassa (esim. bileissä)
- 5) huoltajan/huoltajien kanssa
- 6) jonkun muun,
kenen?_____

9. Mitä alkoholijuomia yleensä käytät?Voit valita yhden tai useamman vaihtoehdon

- 1) olut
- 2) siideri
- 3) lonkero
- 4) miedot viinit
- 5) vahvat viinit
- 6) juomasekoitukset
- 7) väkevät alkoholijuomat, esim. vodka
- 8) joku muu, mikä?_____

10. Minkä luonteista alkoholinkäyttösi yleensä on?Ympyröi vain yksi vaihtoehto

- 1) en juo
- 2) juon vähän
- 3) juon itseni humalaan
- 4) juon paljon – vahva humalatila
- 5) juon erittäin paljon – sammuminen

11. Miksi käytät alkoholia?

Voit valita yhden tai useamman vaihtoehdon

- 1) en käytä
- 2) kaveritkin käyttävät
- 3) se on kivaa
- 4) maistuu hyvältä
- 5) tapa
- 6) joku muu syy,
mikä? _____

12. Tietävätkö vanhempasi alkoholin käytöstäsi?

- 1) kyllä
- 2) ei
- 3) en osaa sanoa

Muut päihteet

13. Tiedätkö ikäisistäsi jonkun, joka käyttää huumaavia aineita? (huumeet, lääkkeet, liimat ja liuottimet)

- 1) kyllä
- 2) en

14. Käytätkö huumaavia aineita?

Voit valita yhden tai useamman vaihtoehdon

- 1) en käytä
- 2) olen kokeillut kerran
- 3) käytän harvemmin kuin kerran kuussa
- 4) käytän 1-2 kertaa kuussa
- 5) käytän kerran viikonlopussa
- 6) käytän useammin kuin kerran viikonlopussa
- 7) käytän sekä viikolla että viikonloppuna

15. Mitä huumaavia aineita käytät?

Voit valita yhden tai useamman vaihtoehdon

- 1) en käytä
- 2) kannabis
- 3) teknisiä liuottimia (liimat, butaani yms.)
- 4) lääkkeitä päihtymistarkoituksessa (esim. diapam)
- 5) ekstasya
- 6) amfetamiinia
- 7) opiaatteja (heroiinia, morfiinia)
- 8) subutexia
- 9) jotain muuta, mitä? _____

16. Kenen seurassa yleensä käytät huumaavia aineita?

Voit valita yhden tai useamman vaihtoehdon

- 1) en käytä
- 2) yksin
- 3) kavereideni kanssa
- 4) isommassa porukassa
- 5) jonkun muun, kenen? _____

17. Tietävätkö vanhempasi huumaavien aineiden käytöstäsi?

- 1) kyllä
- 2) eivät
- 3) en osaa sanoa

Nuorten kriisipäivystys Synkkis

Nuorten kriisipäivystys Synkkis toimii perjantaisin klo 18-01 ja auttaa päihtyneitä tai muuten avun tarpeessa olevia nuoria. Synkkis toimii Jyväskylän nuorten erityispalveluiden alaisuudessa (NEPA) ja se on etsivää työtä Jyväskylän keskustassa ja lähiöissä. Työtä tehdään vastuupäivystäjän ja vapaaehtoisten voimin, lisäksi Synkkis toimii myös puhelinpäivystyksenä. Nuorten kanssa keskustellaan, annetaan tarvittaessa ensiapua tai otetaan yhteyttä kotiin ja ohjataan saamaan apua eri ammattilaisilta. Yhteistyössä toimivat mm. SPR, poliisi, tanssisali Lutakko, Kriisikeskus Mobile ja Lotilan nuorisokoti.

Synkkiksen toiminnassa on viimeaikoina tapahtunut muutoksia. Synkkis päivystää kahdesti kuukaudessa aikaisemman viikoittaisen päivystyksen sijasta. Myös puhelinnumero on muuttunut. Yhteistyö tanssisali Lutakon kanssa on myös tiivistynyt, mm. Lutakossa toimivan kahvilan myötä.

18. Oletko tuntenut aikaisemmin nuorten kriisipäivystys Synkkiksen?

- 1) kyllä
- 2) en

19. Mitä mieltä olet Synkkiksestä? (voit jatkaa kääntöpuolelle)

20. Tunnetko ketään jota Synkkis olisi auttanut?

- 1) kyllä
- 2) en

21. Onko Synkkis auttanut sinua?

- 1) kyllä
- 2) ei

22. Millaisessa tilanteessa itsesi tai kaverisi kohdalla ottaisit yhteyttä Synkkikseen?

23. Oletko vierailut Lutakon kahvilassa?

- 1) kyllä
- 2) en

24. Oletko tavannut synkkisläisiä Lutakon kahvilassa?

- 1) kyllä
- 2) en

25. Onko Lutakon kahvila mielestäsi tarpeellinen?

- 1) kyllä
- 2) ei
- 3) en osaa sanoa

26. Miten kehittäisit Lutakon kahvilaa?

Kiitos vastauksistasi!

Liite 2. Lupahakemus

Lupahakemus

11.10.2007

Hei

Olemme kaksi sosionomiopiskelijaa Jyväskylän ammattikorkeakoulusta ja teemme opin-
näytetyötämme aiheesta Jyväskylän nuorten vapaa-ajan vietto ja päihteiden käyttö perjan-
tai- ja lauantai-iltaisina. Tutkimus tehdään tilaustyönä nuorten kriisipäivystys Synkkikselle.
Kyseessä on kyselylomaketutkimus, johon olemme valinneet tutkittavaksi joukoksi Jyväskylän yhdeksäsluokkalaiset nuoret. Kysely toteutettaisiin anonyymisti, ilman että keräisimme nimi- tai yhteystietoja.

Tutkimus on jatkoa Jani Nyysösen ja Janne Telénin vuonna 2002 tehdyille Missä ne luu-
raa? –opinnäytetyölle. He tutkivat tuolloin 8. luokkalaisia, ja heillä jatkotutkimushaasteeksi
nousi esiin tutkimuksen teettäminen vuotta vanhempien, 9. luokkalaisten parissa. Olisim-
mekin jonkinasteisen vertailun vuoksi kiinnostuneet suorittamaan kyselyn samoilla kouluil-
la.

Kyselylomake on kuusi sivua pitkä ja sisältää n. 30 kysymystä. Aikaisemmin kyselyn suo-
rittaminen oli vienyt n. puoli tuntia, joten uskoisimme yhden oppitunnin riittävän.

Olisiko mahdollista, mikäli suorittaisimme kyselyn koulussanne yhdessä sovittuna ajankoh-
tana?

Ystävällisin terveisin,

Tuukka Ruotsalainen

C1913@jamk.fi

Teemu Rämänen

C1873@jamk.fi

LIITETAULUKOT

Liitetaulukko 1. Yhdeksäsluokkalaisten nuorten vapaa-ajan viettotavat perjantai- ja lauantai-iltaisain sukupuolen mukaan (n = 126)

Vapaa-ajan vietto- tavat perjantaisin		Usein	Melko usein	Silloin tällöin	Harvoin	Ei koskaan
Harrastukset	Pojat	11	16	15	17	11
	Tytöt	10	6	8	10	18
Tietokoneet	Pojat	18	15	22	11	4
	Tytöt	5	17	13	15	3
Hengailu	Pojat	11	14	20	15	10
	Tytöt	20	11	16	7	0
Discot, bileet	Pojat	2	2	6	25	33
	Tytöt	2	2	8	21	20
Kotona	Pojat	22	23	7	14	3
	Tytöt	10	21	15	6	1
Leffassa	Pojat	1	1	13	36	18
	Tytöt	0	1	15	28	7
Konserteissa	Pojat	0	1	3	13	52
	Tytöt	2	2	9	15	25

Vapaa-ajan vietto- tavat lauantaisin		Usein	Melko usein	Silloin tällöin	Harvoin	Ei koskaan
Harrastukset	Pojat	13	15	12	15	12
	Tytöt	6	3	11	13	19
Tietokoneet	Pojat	18	24	14	9	4
	Tytöt	4	16	17	12	3
Hengailu	Pojat	10	15	19	13	13
	Tytöt	18	12	22	2	0
Discot, bileet	Pojat	1	3	8	21	32
	Tytöt	3	0	8	18	22
Kotona	Pojat	15	24	15	9	4
	Tytöt	6	24	17	5	0
Leffassa	Pojat	1	3	15	30	18
	Tytöt	0	2	15	28	7
Konserteissa	Pojat	0	1	4	13	50
	Tytöt	2	1	6	17	26

Liitetaulukko 2. Yhdeksäsluokkalaisten vapaa-ajan viettopaikat perjantai- ja lauantai-iltaisain sukupuolen mukaan (n = 126)

Vapaa-ajan vietto- paikat perjantaisin		Usein	Melko usein	Silloin tällöin	Harvoin	Ei koskaan
Kotona	Pojat	25	22	6	13	3
	Tytöt	8	21	15	5	3
Kavereiden luona	Pojat	5	30	27	3	3
	Tytöt	8	20	18	6	1
Harrastusten parissa	Pojat	8	15	18	12	16
	Tytöt	5	4	9	18	16
Omalla tai kaverin asuinalueella	Pojat	14	23	19	11	2
	Tytöt	15	12	15	9	2
Kävelykadulla ja ostoskeskuksissa	Pojat	5	7	12	31	15
	Tytöt	5	7	14	18	9
Nuorisotiloissa	Pojat	1	4	7	17	41
	Tytöt	0	2	6	14	31
Harjulla	Pojat	0	0	5	13	52
	Tytöt	2	0	2	13	35
Lutakossa	Pojat	0	1	3	11	56
	Tytöt	0	3	9	8	32
Kotibileissä	Pojat	0	9	10	16	37
	Tytöt	1	4	12	18	17
Jyväskylän ulkopuolella	Pojat	1	2	7	36	24
	Tytöt	3	2	8	20	18

Vapaa-ajan vietto- paikat lauantaisin		Usein	Melko usein	Silloin tällöin	Harvoin	Ei koskaan
Kotona	Pojat	20	23	7	16	5
	Tytöt	10	22	12	7	3
Kavereiden luona	Pojat	5	32	20	9	3
	Tytöt	9	20	17	5	2
Harrastusten parissa	Pojat	7	17	13	13	16
	Tytöt	3	4	12	14	18
Omalla tai kaverin asuinalueella	Pojat	12	19	20	10	4
	Tytöt	11	14	17	9	3
Kävelykadulla ja ostoskeskuksissa	Pojat	2	8	11	28	19
	Tytöt	7	6	10	19	11
Nuorisotiloissa	Pojat	1	4	6	15	42
	Tytöt	0	2	6	11	34
Harjulla	Pojat	0	0	4	11	51
	Tytöt	1	1	0	12	38
Lutakossa	Pojat	0	2	3	7	55
	Tytöt	1	2	8	9	32
Kotibileissä	Pojat	1	4	12	17	32
	Tytöt	1	4	9	17	22
Jyväskylän ulkopuolella	Pojat	2	4	4	33	25
	Tytöt	3	2	8	20	19

Liitetaulukko 3. Yhdeksäsluokkalaisten alkoholinkäyttö viikonloppuisin (n = 126)

	Ei käytä	Harvemmin kuin kerran kuussa	1-2 kertaa kuussa	Kerran viikonloppussa	Useammin kuin kerran viikonloppussa
Pojat	35	12	20	2	2
Tytöt	20	22	10	2	1

Liitetaulukko 4. Yhdeksäsluokkalaisten alkoholinkäyttö viikolla (ma-to) (n = 126)

Alkoholinkäyttö	Käyttää	Ei käytä
n	8	118

Liitetaulukko 5. Missä yhdeksäsluokkalaisten yleensä käyttävät alkoholia (119 vastausta)

	Ei käytä	Kotona	Kaverin luona	Kotibileissä	Keskustassa	Jossain muualla
Pojat	35	4	14	9	0	4
Tytöt	20	2	21	2	2	6

Liitetaulukko 6. Kenen seurassa yhdeksäsluokkalaisten yleensä käyttävät alkoholia (125 vastausta)

	Ei käytä	Yksin	Kaverin kanssa	Isommassa porukassa, (esim. bileet)	Huoltajan	Jonkun muun kanssa
Pojat	35	4	13	22	1	3
Tytöt	19	3	26	20	6	4

Liitetaulukko 7. Mitä alkoholijuomia yhdeksäsluokkalaiset yleensä käyttävät (125 vastausta)

	Ei käytä	Olut	Siideri	Lonkero	Miedot viinit	Vahvat viinit	Juoma-sekoitukset	Väkevät	Jotain muuta
Pojat	35	27	6	12	5	8	11	15	3
Tytöt	20	15	22	14	6	1	18	12	3

Liitetaulukko 8. Alkoholinkäytön luonne (n = 126)

	Ei juo	Juo vähän	Juo itsensä humalaan	Juo paljon - vahva humalatila	Juo erittäin paljon - sammuminen
Pojat	35	7	21	6	2
Tytöt	20	21	9	5	0

Liitetaulukko 9. Miksi yhdeksäsluokkalaiset käyttävät alkoholia (123 vastausta)

	Ei käytä	Kaveritkin käyttävät	Se on kivaa	Maistuu hyvältä	Tapa	Joku muu syy
Pojat	34	4	26	7	7	3
Tytöt	18	1	14	11	5	14

Liitetaulukko 10. Vanhempien tietoisuus yhdeksäsluokkalaisten alkoholinkäytöstä nuorten mukaan (n=114)

	Kyllä	Ei	Ei osaa sanoa
Pojat	24	18	22
Tytöt	23	13	14

Liitetaulukko 11. 9.luokkalaisten nuorten huumaavien aineiden käytön yleisyys sukupuolen mukaan (125 vastausta)

	Ei käytä	On kokeillut kerran	Harvemmin kuin kerran kuussa	Käyttää sekä viikolla että viikonloppuna
Pojat	57	9	3	1
Tytöt	48	5	2	0

Liitetaulukko 12. Yleisimmät nuorten käyttämät huumausaineet sukupuolen mukaan (125 vastausta)

	Kannabis	Tekniset liuottimet	Lääkkeitä päihtymis-tarkoituksessa	Ekstasya
Pojat	7	1	3	0
Tytöt	2	0	2	1

Liitetaulukko 13. Kenen seurassa yhdeksäsluokkalaisten yleensä käyttävät huumaavia aineita sukupuolen mukaan (121 vastausta)

	Ei käytä	Yksin	Kavereiden kanssa	Isommassa porukassa
pojat	57	1	8	3
tytöt	48	0	3	1

Liitetaulukko 14. Vanhempien tietoisuus 9.luokkalaisten huumaavien aineiden käytöstä nuorten mukaan (n=101)

	Tietää	Ei tiedä	Ei osaa sanoa
Pojat	26	20	14
Tytöt	20	19	2

Liitetaulukko 15. Ovatko yhdeksäsluokkalaiset tunteneet kriisipäivystys Synkkiksen aikaisemmin (n = 126)

	Kyllä	Ei
Pojat	11	60
Tytöt	14	41

Liitetaulukko 16. Tuntevatko yhdeksäsluokkalaiset ketään jota Synkkis olisi auttanut (n=123)

	Kyllä	Ei
Pojat	4	65
Tytöt	8	46

Liitetaulukko 17. Onko Synkkis auttanut yhdeksäsluokkalaista (n=123)

	Kyllä	Ei
Pojat	1	69
Tytöt	1	52

Liitetaulukko 18. Ovatko yhdeksäsluokkalaiset vierailleet Lutakon kahvilassa (n=124)

	Kyllä	Ei
Pojat	10	60
Tytöt	10	44

Liitetaulukko 19. Ovatko yhdeksäsluokkalaiset tavanneet synkkisläisiä Lutakon kahvilassa? (n=124)

	Kyllä	Ei
Pojat	0	70
Tytöt	1	53

Liitetaulukko 20. Lutakon kahvilan tarpeellisuus (n=122)

	Kyllä	Ei	Ei osaa sanoa
Pojat	10	14	46
Tytöt	12	2	38